

תלמיד בבלאי

'גדרא ופירושא'

מסכת שבת

חלק יב
דף ע"ט-פ"ה

מהדורה לומדי
הדף היומי

מִסְכָּה שְׁבָת

עם פירוש גמרא ופירושה
ותבנית ש"ס נהרductא החדש

חלק יב
דף עט-פה

©

כל הזכויות שמורות

יצא לאור ע"י
מכון 'תלמוד והלכה'
רחוב מנחם מושיב 12
ירושלים

מהדורות ביקורת

להזמנות מרכזות לשיעורי הדף היומי
053-3129507

כל הערה ותוספה תתקבל בברכה
בפקס 08-9298155

תבנית הש"ס:

שערים ועימוד:
דוד לוי
050-4130067

**סדר הלימוד מיום ראשון א סיוון תש"פ - עד שבת קודש
פרשת נשא ז סיוון תש"פ**

דף הימי מסכת שבת דף עט עד דף פה

הנושאים המרכזיים:

- צורר. חרס. ועשבים לקינוח בשבת
- הנצרך לפנות ואינו נפנה
- שיעור הוצאה בחרס
- טומאת עבודה זורה [המקור. אם מטמאה במשא. ובבן מסמא]

דף ג

- טומאת גוי. טומאת עבודה זורה [מגע. משא. היסט. אבן מסמא]
- טומאת ע"ז [איברים. פחות מכזית]
- טומאת ספרינה [חרס ועץ. קטנה וגדולה]

דף ד

- טומאה בדבר המטלטל ע"י שוררים
- ג' מקורות שאין טומאת מדרס בכלי חרס
- טומאת מדרס בכליל עץ שאין לו בית קיבול
- זריעת ה' מינים בערוגה ו' טפחים

דף ה

- שיעור הגבול שבין ערוגה לערוגה
- זריעת כמה ערוגות זה לצד זה [8 ערוגות מסביב לאמצעית. חצאי سورות. 4 ערוגות מסביב לאמצעית. היתר ראש תור בערוגה].
- תלם אחד על פני כולה
- הרוצה למלאות כל גינטו יرك

דף עט

- המחלוקת בהוצאה שטר פרוע
- שיעור הוצאה ועיבוד עור [שיעור בהוצאה דברים שאין מוכנים]
- אם דוכסוסטוס גם כשר לכתיבת תפילין
- אם קלף כשר לכתיבת מזוזה

דף פ

- ה' מאמריהם של רבא [צירוף הוצאה דיו. הנחה בכתיבת אותיות. צירוף הוצאות. הנחה על חפץ אחר]
- צירוף הוצאות לב' רה"ר
- ביאור 'כלכלו' ו'אנדיפי'
- שיעור הוצאה באדרמה, זבל, חול וקנה

דף פא

- שיעור הוצאה בעצמו, זכוכית, צורו
- טלטול אבניים או מדורגה בבית הכלסא בשבת
- שימוש לצורך בשבת
- איסור לפנות בשדה ניר בשבת
- טלטול עציץ נקוב
- קינוח בחרס בשבת ובחול

דף פב

- אופן היישיבה בבית הכלסא

שבת דף עט

יום ראשון א סיוון תש"פ

עד שיאמר לך פרעתי ולא פרעתי [התבאר בעמוד הקודם].

♦ ♦ ♦

ביאור ג בחלוקת אם מותר לצאת בשטר פרוע

הגمراה מביאה ביאור שלישי ומה נחלקו תנא קמא ורבי יהודה על מוציא שטר חוב שנפרע אם חייב עליו, מפני שהמלואה עדין צריך את השטר. או אין חייב עליו, מפני שהמלואה אינה צריכה את השטר.

ר' בא אמר: רכלי עולם מודה בשטר שכתבו שאיריך לקיימו, ולפי זה אם המדבר הוא בשטר לא מקוימים, והלווה טוען שהוא כבר פרע את החוב, אי אפשר לגבות בשטר, ואין חייבים על הוצאה. **והכא בכותבין שובר קמפלגי** - וכך מדובר בשטר מקוימים, שנפרע כבר, והמלואה את השטר כדי להחזיר לו להו, אסור להשוו השטר פרוע, אלא שנחלקו האם 'cotchein שובר'.

תנא קמא שאמר שהמלואה אינה חייב על הוצאה השטר, **סבר,** **cotchein שובר** - במקרה להחזיר את השטר, יכול המלווה לכתוב ולתת ללווה שובר (קבלת על שפרע את החוב) כהוכחה שפרע את החוב, וממילא אין המלווה צריך את השטר כדי להחזיר לו להו, ונמצא שאין לשטר שימוש וחסיבות, ולכן אין חייבים על הוצאה.

[ואין לשטר חשיבות מצד שהמלואה צריכה את השטר כדי להחזיר לו להו כדי שהלווה יוכל להשתמש בו לצורך על פי צלוחיתו (להשתמש בו ככיסוי על צלוחית), מפני שאין הלווה רוצה להשתמש בשטר כלל, שהוא חושש שמא השטר יאביד, ויגיע לידי המלווה שיחזור ויתבענו, (ואף שיכול להוכיח ע"י השובר שפרע, אינו רוצה להגעה לידי תביעה, שמא השובר יאביד). ובודאי שהמלואה לא יכול להשתמש בשטר לצורך על פי צלוחיתו, שאריי אסור להשוו השטר פרוע (גם אםcotchein שובר, שמא השובר יאביד)].

ורבי יהירה סבר שהמלואה חייב על הוצאה השטר, מפני שלשיטו: אין cotchein שובר (כיוון שהלווה צריכה לשמר את השובר' שלא יתרבלה או יאכל על ידי עכברים), ונמצא שהמלואה צריכה את השטר כדי להחזיר לו להו, ויש לשטר שווי וחסיבות, ולכן הוא חייב על הוצאה.

ביאור ד בחלוקת אם מותר לצאת בשטר פרוע

רב אשי אמר: מחלוקת התנאים על הוצאה בשטר, היא על הוצאה שטר פרוע על ידי הלווה. תנא קמא סובר שהוא פטור, מפני שאין לו שום צורך בשטר, (שהרי כשההשטר בידי אין המלווה יכול לתבוע אותו, ואני צריך אותו כhocחתת תלום. ואך אין המלווה משתמש בשטר לצורך על פי צלוחיתו, שהוא חושש שמא השטר יאביד ויבוא לידי המלווה). ורבי יהודה סבר שהלווה חייב על הוצאה השטר, מפני שאיריך להראותו לבעל חוב שני - הלואה צריכה את השטר כדי להראותו לשאר בעלי חובותיו, **דאמר ליה** [שהלווה משבחה

עצמם ואומר להם: **חַזִּי גָּבְרָא דְּפָרָע אָנָּא** - תראו אביכם אדם ממשלים ופורע את הלוותוי, וכיון שהלווה צריך את השטר ויש לו שימוש בו, הרי יש בו חשיבות וחיבב על הוצאתו.

שנינו במשנה: **עוֹר כְּדֵי לְעַשׂוֹת כֹּי** קמייע. והיינו בעור שעבר עיבוד ראשוני, שמלהו את העורות. ובהמשך המשנה מבואר שהМОציא קלף (שבוער עיבוד נוסף, כדי שהיא הקלף ראוי וטוב לכתייה) שיעורו כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא פרשת 'שמע'.

שיעור הוצאה עור

בעא מנה רבא מרבי נחמן - הגمراה להלן מביאה ד' שאלות ששאל רבא את רב נחמן,
[שאלת א: **המוציא עור בכם**] מהו שיעור הוצאה בעור, שעבר עיבוד ראשוני (שלוחהו)?
אמר לה: **בדתנן, עור, כדי לעשׂות קמע**. (אף שדבר זה הוא משנה מפורשת, שאל זאת רבא
את רב נחמן, רק כ'הקדמה ופתיחה לשאר השאלות דלהלן).

שיעור עיבוד עור

[שאלת ב: **המעבדו בכם**] כמה הוא שיעור עיבוד עור שהיבטים עלייו?
אמר לה רב נחמן: **לא שנא**, גם שיעור עיבוד עור הוא בגודל שרואו לעשות ממנו קמייע.

שיעור הוצאה עור לא מעובד

[שאלת ג:] עור העומד **לעבדו**, ועדין לא עבדונו כלל (שלא שלוחהו), **בכם** [הוא שיעור הוצאה]?
אמר לה רב נחמן: **לא שנא**, גם שיעור הוצאה בעור כזה, הוא בגודל שרואו לעשות
ממנו קמייע.

הגمراה מבארת את מקור הדבר: **וְמִנֶּא תִּימְרָא** [ומהיכן תאמר שאין הבדל בשיעור הוצאה
בין עור מעובד לשאיינו מעובד]. **בדתנן:** **חַמְלָגָן, וְחַמְפָצָץ, וְחַצְבָּע, וְחַטּוֹה,** **שְׁעֻרוֹר כְּמַלְאָךְ רַחֲבָה הַסִּיטִּט כְּפּוֹל** [כשעשה מלאכות אלו בצמר בגודל שיוצא ממינו חוט שגודלו רוחב הסיט כפול] (שתי פעמים המרחק שיש בין האצעע השניה) **לאמ�ה** (האצעע השלישיית).
וְחַאֲרָג שְׁנֵי חַוְתִּין, שְׁעֻרוֹר כְּמַלְאָךְ רַחֲבָה הַסִּיטִּט (כְּפּוֹל) [וכן שיעור אריגת חוטים, היא בחוטים
שגדלים בשיעור הב"ל].

אלמא פִּין דְּלָטִינָה קָאִי, שְׁעֻרוֹר כְּפּוֹוִי [הרי מוכח שכיוון שהצמר עומד לטוות ממנו חוט,
שיעור כל המלאכות בצמר גם בשלבים הראשוניים, ליובן וניפוי, כשהעדין הצמר אינו
מוכן לשימוש, כשיעור טוית חוט, שאו הצמר כבר ראוי לשימוש].

הַכָּא נָמִי, כָּוִן דְּלָעֶבֶדְוּ קָאִי, שְׁעֻרוֹר כְּמַעְבֵּד [כאן גם לגבי עור כיון שהוא עומד לעיבוד, אף
השעדין אינו מעובד ואינו ראוי עדין לשימוש, שיעורו כשיעור הוצאה עור מעובד].

שיעור הוצאה בעור שאינו עומד לעיבוד

[שאלת ד: **וְשָׁלָא לְעַבְדוֹ**] עור שאינו עומד לעיבוד **בכם** [שיעור הוצאה]?
[שיעור הוצאה בעור שאינו עומד לעיבוד]

אמר לה רב נחמן: לא שנא [גם שיעור הוצאה בעור שאינו עומד לעיבוד, הוא כשיעור עור בגודל שרואוי לעשות ממנו קמייע].

שאלה א' משיעור הוצאה ב'סמנים' שיש הבדל בין סמנים מוכנים לשאים מוכנים

שאלה הגמרא: ולא שני בין מעבד לשאיינו מעבד, [וכי אין הבדל בשיעור הוצאה בעור מעובד לשאיינו מעובד].

איתיביה, המוציא סמנין (חומריים שונים שעושים מהם צבעים) שרויין [במים, והרי הם ראויים לצבע בהם, שיעור הוצאותם]: כדי לאכבע בהן [מעט, כעין שמראים] דגמא [להראות ללקחות איזה צבע הם רוצחים] לאירא [done] כזו עושים בחתיכת בד או צמר (וכדומה), בגודל שרואוי לסתום עמה קנה (שפופרת קטנה) שהאורג מניח את חוטי האריגה בקנה, וסתום את הקנה כדי שייצא ממנו רק חוט אחד לאירגה.

ואלו בסמנין (חומריים שונים שעושים מהם צבעים) שאין שרויין [במים, ועודין אינם ראויים לצבעה] תנן [שנינו בשיעור הוצאותם]: קלפי אגוזים [קליפה להחה של קליפי האゴון], וקלפי רמנזין, טפס, ופואה [מינני צמחים שעושים מהם צבעים]. כדי לאכבע בהן בגד קטן [לפי] סבכה [שנותנן בגד צבעו באמצעות השבכה (סרגה, בגד סרוג, כעין רשת, שהאהשה מכסה בה את ראשה), והוא יותר גדול מדוגמא לאירא].

הרי מוכח שהשיעור של דבר מוכן ושאיינו מוכן אותו שיעור, ומדובר כאן בשיעור של עור מעובד ושל עור שאינו מעובד הוא אותו שיעור.

תשובה

עונה הגמרא: **הא אמר עליה,** אמר רב נחמן אמר רבה בר אביה: אף ששיעור הוצאה בסמנים שרויים הוא בשיעור שרואוי לצבע מהם דוגמא לאירא, מכל מקום השיעור בסמנים שאינם שרויים גדול יותר, לפי שאין אדם טורח לשירות סמנין לאכבע בהן דגמא לאירא, וכיון שאין שורדים סמנים לכמות כזו קטנה, אלא לכמות הרואה לצבע בגד לפי סבכה, لكن وهو שיעור הוצאה סמנים לא שרויים.

אבל בעור לא מעובד אדם טורח לעבדו אפילו אם הוא בגודל קטן, כדי לעשות ממנו קמייע, וכך לגבי קמייע שיעור הוצאה עור מעובד ושאיינו מעובד שוויים.

שאלה ב' משיעור הוצאה ב'זרעים' שיש הבדל בין זרעים שזרע אותם

הגמרא שאלת שאלה נוספת על תשובה רב נחמן שאין הבדל בשיעור הוצאה בין עור מעובד לשאיינו מעובד: והרי זרעוני גנָה, דמקפִי זרעוני הוה [שלפנוי שזרע אותם] תנן: זרעוני גינה, שיעור הוצאותם: פחות מגגרות. רבי יהודה בן בתירא אומר: חמשה [גרעינים]. הרי שלפנוי שזרע את הזרעים אין להם חשיבות אלא בכמות כזו.

ואלו בתר זרעוני הוה [ואילו לאחר שזרע את הזרעים, חשיבותם אפילו בקהל אחד, שהרי לגבי שיעור הוצאה ב'זרבל']. תנן, זבל, וחיל הדק, כדי לזרבל בו קלח של ברוב, דברי רבי עקיבא, וחכמים אומרים: כדי לזרבל בךשא [כרתוי].

הרי מוכח שהשיעור של דבר מוכן ושאיינו מוכן אותו שיעור, ומדובר לגבי עור, שיעור הוצאה שווה בין אם הוא מעובד ובין אם אינו מעובד.

תשובות

עונה הגمرا: **הא אמר עליה** [הרי כבר שניינו על משנה זו] **אמר רב פפא: הא** [זה], מה שנינו שחשיבות זרעים היא אפיו בקהל אחד, הינו] **זריע** [לאחר שזרע אותם, ולכן שיעור הוצאה בזבל היא כדי לזרב קלח אחד], **כא** [מה שנינו שזרעים אינם חשובים אלא בפחות מוגרגרת או בחמישה זרעים הינו] **דלא זריע** [בזרעים שעדיין לא זרע אותם], **לפי שאין אדם טורח להוציא נימא** (גערען) **אחד לזרעה**, וכך אין זרעים זרע אחד, אלא חמישה זרעים או פחות מוגרגרת, لكن זהו שיעור הוצאה זרעים.

אבל בעור לא מעובד אדם טורח לעבדו אפיו אם הוא בגודל קטן, כדי לעשות ממנו קמייע, וכן לגבי קמייע שיעור הוצאה עור מעובד ושאינו מעובד שוויים.

שאלה ג' משיעור הוצאה בטיט שיש הבדל בין טיט מגובל לשופכים העומדים לניבול טיט

הגمرا שואלת שאלה נוספת נוספת על תשובה רב נחמן שאין הבדל בשיעור הוצאה בין עור מעובד לשאינו מעובד: **והרי טיט דמקמי דلغליה** (שלפנוי שגביל אותו) **תני**, מודים חכמים לרבי שמיעון במווציא שופכין [מים סרווחים] לרשות הרבים **ששעורך רביעית**.

ותניין בה, **שופכין למאי חזו** [למה הם ראויים], **ואמר רב ירמיה: לגבל בבן את הטיט**, הרי אין חשיבות לחומרו הטיט כשאינו מגובל אלא בשיעור רביעית.

ואלו במר דגבליה [לאחר שגביל את הטיט] **תני**, **טיט שיעור הוצאה: כדי לעשות בהן פי כור** [כמות טיט שמורחים במקום שהמוח נכנס בתנור, והוא פחות מרבעית]. הרי מוכח שהשיעור של דבר מוכן ושאינו מוכן אותו שיעור, ומדובר לגבי עור, שיעור הוצאה שהוא בין אם הוא מעובד ובין אם הוא לא מעובד.

תשובות

עונה הגمرا: **הטם נמי פראמרן**, **לפי שאין אדם טורח** (בהן) **לגבל את הטיט לעשות בו פי כור**, שאדם אינו טורח לגבל טיט בכמות כזו קטנה, ולכן אין בשופכין חשיבות אלא אם הם בשיעור רביעית, וזהו שיעור הוצאה. אבל בעור לא מעובד, אדם טורח לעבדו אפיו אם הוא בגודל קטן, כדי לעשות ממנה קמייע, וכן לגבי קמייע שיעור הוצאה עור מעובד ושאינו מעובד שוויים.

שאלה ד' מברייתא שمفורש בה שישיעור הוצאה בעור' שאינו מעובד אינו כשיעור הוצאה בעור מעובד

הגمرا שואלת שאלה נוספת נוספת על דברי רב נחמן, מברייתא שمفורש שלא בדבריו: **תא**

שמע, דאמר רב חייא ברامي משמה דעתך: שלשה עורות הן: מצה, וחפה, ודפתרא,

[עור הנקרא 'מצה']: **מצה, ממשמעו** [כמו מצה שאינה מותקנת כדת הלחם, שלא החמיצה להיות ללחם, כך עור שאינו מעובד כלל קורי מצה]. **דלא מליח** [והינו שלא מלחו את העור, שהוא התחלת העיבוד], **ודלא קמיה** [ולא השהו אותו בקמח ומים (כדי להחליקו)], **וללא עפין** [ולא שרנו את העור בשחיקת עפצים, שהוא השלמת עיבוד העור לכתיבתה עליון]. **וכמה שעורו** של עור זה להוצאה שבת, **תני רב שמואל בר רב יהודה: כדי לצורך בו** [לעתוף]

בעור זה] **משכלה קטנה** [שדרך הסוחרים לעטוף משקלות קטנה של עופרת בעור כדי שהמשקל לא תפחית, לפי שהמתכת נשחתת תמיד, ונפחתה מלאה]. **וכמה** הוא שיעורו של משקל זה, אמר אביי: **רבבָא דרְבָעָא דַפּוֹמְבָדִיתָא** [רובע ליטרא של פומבדיתא (מידת המשקל בפומבדיתא הייתה נקראת רבבא)], והוא משתמש בעור לא מעובד כלל כדי לעטוף משקלות כזו, ولكن זהו שיעור הוצאהו בשבת.

[עור הנקרא 'חפה':] **חפה, דמליה** [שהתחלו לעבדו, במליחת העור], **ולא קמיה ולא עפיין** [לא הוסיפו לעבדו בהשניה בקמח ומים, ובמי עפצים].

וכמה שעורו של עור זה להוצאה בשבת, **בדתנן, עור, כדי לעשות קמע** [והוא פחות מכדי לצורך משקלות].

[עור הנקרא 'דפתרא']: **דפתרא, דמליה, וקמיה** [שמלחו אותו והשווו אותו בקמח ומים], **ולא עפיין** [ולא שרו אותו במים עפצים].

וכמה שעורו של עור זה להוצאה בשבת **כדי לכתב עלייו את הגט**, [שהיות ולא השילמו את עיבודו במי עפצים, אינו ראוי לכתיבת ספר תורה, אלא לגט, ושיעור העור לגט הוא לכתיבת: שם האיש והאשה, העדים והזמן, וגופו של גט 'הריא את מורתת לכל אדם']. ושיעור זה הוא פחותם מהיעורים הניל' (לצורך משקלות, ולעשות קמע).

[באיור הקושיא]: **קְתֻנֵי מִיהֶת**, נמצא שניינו בברייתא ששיעור עור לא מעובד כלל הוא: **כדי לצור בו משקלת קטנה**, **ואמר אביי: רבבָא דרְבָעָא דַפּוֹמְבָדִיתָא**. הרי מפורש שהשיעור של עור שאינו מעובד הוא יותר משיעור של עור מעובד, ואין זה דברי רב נחמן שאמר שבשני עורות אלו שיעורם כדי לעשותות ממנו קלף.

תשובות

עונה הגمرا: **הַתָּם בְּבִשׁוֹלָא** [שם מדובר לגבי עור לח כמו שהופשט מהבהמה (כמו דבר מבושל שהוא לח) ואינו ראוי כלל לעיבוד, ולכן אין שיעורו כשיעור עור מעובד. אבל רב נחמן דבר על עור יבש שהוא ראוי לעיבוד, ולכן אמר שישערוו עור מעובד, כדי לעשות ממנו קלף].

שאלת המדריתא שמספרה בה שיעור אחד להוצאה בעור שאינו מעובד

עוד שואלת הגمرا על רב נחמן: **וְהַתָּנָן, הַבָּגֵד, שִׁיעּוּרוֹ שֶׁלּוּשָׁה עַל שֶׁלּוּשָׁה טְפִיחִים, לְמִדְרָס** [לקבל טומאת מدرس, (כלומר: זב או זבה או נדה, שישבו, שכבו, או נשענו על בגד זה, אף שלא הגיעו בו הרי הוא טמא). אבל לגבי שאר טומאות, טומאת מת, מגע זב, וכדומה שיערו שלוש על שלוש אצבעות].

השך [העשה מצמר עיזים], שיעורו לקבלת טומאת ארבעה טפחים. **העור, חמץ** **על חמץ**. **מפץ** [מחצלת קנים], **ששה על ששה**. **בין למدرس, בין למת, שהשך, העור והمفץ,** אינם מקבלים טומאה כלל, לפחות משייעורים אלו.

ותאני עלה: **הבגד, והשך, והעור, בשעור לטמאה, כך שעור להוצאה** [הרי מפורש שעור שאינו מעובד שיעורו לקבל טומאה חמשה טפחים, (ולפי זה השיעור המבואר במשנתינו

כדי לעשות בו קמייע, נאמר על עור מעובד), וקשה על רב נחמן שאמר שבין עור מעובד ובין שאינו מעובד שיעורם כדי לעשות קמייע.

תשובות

עונה הגمرا: **ההוא בקרטובלא** [המשנה שם מדברת על עור קשה, SMBLIM אותו ברותחים כדי שיתקsha, ויהיה ראוי לשבת עליון, או לעשותו לשולחן או לכוסות בו שולחנות ומיטות, והוא אינו ראוי לשימוש אלא בגודל המשא טפחים. אבל שאר עורות שאין מועבדים שיעורם כדי לעשות קמייע, שהם ראויים לשימוש לקמייע]. [עמוד ב]

שנינו במסנה: **קלף, כדי לכתב עלייו פרשה קטנה שבתפילין**, [שהיא פרשת שמע ישראל (שמע ישראל עד סוף 'ואהבת')].

שאלת: ביריתא מכואר שישיעור הקלו' הוא לכותב עליו מזווה (שמע, והיה אם שמוע), ולא רק פרשה קטנה שבתפילין (שמע)

שואלה הגمرا: **ורמיינהו, קלף, ודוכסוטוס** [כדי לעשות 'קלף' מקלפים את השכבה החיצונית של העור, קליפה זו נקראת 'קלף'. העור הנשאר ללא הקליפה נקרא 'דוכסוטוס']. שיעור הוצאה בהם: **כדי לכתב עליו מזווה** [פרשת שמע (שמע ישראל עד סוף 'ואהבת'), ופרשת והיה אם שמוע].

הצעת תשובה: כוונת הביריתא שישיעור הקלו' הוא קלף לפרשיה שבתפילין, שהוא גם נקראת מזווה

עונה הגمرا: **מאי מזווה?**

מזוזה שבתפלין [שבתפליין יש ארבע פרשיות, והקטנה שבהם היא הקלו' כתוב בו פרשת שמע, ולפרשה זו כיוונה הביריתא באומרה 'מזוזה שבתפילין'] ונמצא שדברי הביריתא היא מבואר במשנתינו.

שואלה הגمرا: **וקרוי להו לתפלין, מזווה?**

עונה הגمرا: **אין** [כן]. והגمرا מביאה ראייה לכך: **וחתנייא** [ואכן כך מוכח בבריתא דיליהן שהתפליין נקראים מזווה, שכך שניינו]: **richtuot haTefilin, metamot at haYidim** [שגורו על התפליין שידים הנוגעות בהם טמאים לעניין תרומה (יש מבאים שגורו זאת מפני כבוד התפליין ושאר כתבי הקודש, שלא יגעו בהם ללא הפסק מפה), ואם נוגע ברכואה כשהיא מחוברת לתפליין, הרי ידיו נתמאות].

אבל הרצויות **בפני עצמן** כשאים מחוברות לתפליין, **אין metamot at haYidim**.

רבי שמעון בן יהוחה אומר משום רבי שמעון: הנוגע ברכואה [אף אם היא מחוברת לתפליין] **טהור, עד שיגע בקצתה** [שלא גورو טומאה אלא על הנוגע בחלק העליון שבתפליין, שבתוכו נמצאים הפרשיות, ולא על הנוגע ברכואה].

רבי זפאי ממשמו אומר: אפילו הנוגע בקצתה טהור, עד **שיגע במזוזה עצמה** [שלא גورو טומאה אלא על הנודע בפרשיות שבתווך הבתים. הרי שהבריתא קוראת לפרשיות התפליין 'מזוזה'].

דוחית התשובה: לפי ביאור זה יש סתייה בברייתא הנ"ל

שואלת הגمراה: **[וְהִיא מַדָּקְתִּנִי סִיפָּא]** [והרי בסוף הברייתאدلעיל שנינו]: **קָלַף כִּדִּי לְכַתֵּב עַלְיוֹן** **פֶּרֶשׁ קָטְנָה שְׁבַתְפֵלִין שֶׁהָיָא שָׁמַע יִשְׂרָאֵל,** הרי שבסיפה - הבריתא קוראת לפרשא שבתפילין פרשה שבתפילין, **מִבְּלֵל דָּרִישָׁא** [מווכח מכך שמה שאמרה הבריתא ברישא 'במזוזה'] **בְּמִזּוֹזָה** עצמה עסקין, ולפי זה יוצא שריריא ואומרת הבריתא שהשיעור להוצאה קלף הוא לפרשא שבתפילין, ובסיפה אומרת הבריתא שהשיעור להוצאה קלף הוא למזוזה, ונמצא שדברי בריתא זו סותרים זה את זה.

תשובה חדשה

עונה הגمراה: **הֲכִי קָטָנִי** [כך הם דברי הבריתא]: **קָלַף וְדוֹכְסָוְסָטוֹס שְׁעֻזָּרְן בְּכָמָה? דּוֹכְסָוְסָטוֹס,** **כִּדִּי לְכַתֵּב עַלְיוֹן מִזּוֹזָה** [שאיינו ראוי לתפילה]. **קָלַף, כִּדִּי לְכַתֵּב עַלְיוֹן פֶּרֶשׁ קָטְנָה שְׁבַתְפֵלִין שֶׁהָיָא שָׁמַע יִשְׂרָאֵל.**

♦ ♦ ♦

אמר רב: דוכסוסטוס, הרי הוא בקהלף.

הצעת ביאור בשיטת רב: גם דוכסוסטוס כשר לכתיבת תפילה

[הגمراה מבארת את דברי רב]: מה **קָלַף**, כותבין **עַלְיוֹן תפילה**. אף **דוֹכְסָוְסָטוֹס**, כותבין **עַלְיוֹן תפילה**.

[שאלה א': במשנה משמע שבתפילין דוקא על קלף]

תנו, **קָלַף**, **כִּדִּי לְכַתֵּב פֶּרֶשׁ קָטְנָה שְׁבַתְפֵלִין שֶׁהָיָא שָׁמַע יִשְׂרָאֵל**.

ומדברי המשנה משמע: **(קָלַף, אין [כן], שיערו בשיעור הקטן יותר, שהוא פרשה מהתפילין).** **דוֹכְסָוְסָטוֹס לא** [שאיין שיערו בפרשא מהתפילין, אלא בכדי לכתוב שתי פרשיות למזוזה (שמע, והיה), ואם דוכסוסטוס היה ראוי לתפילה, הלא גם שיערו היה בשיעור הקטן יותר, שהוא פרשה מהתפילין].

[תשוכה]

עונה הגمراה: **למִזּוֹזָה** - אף שבתפילין כשר גם על דוכסוסטוס, מכל מקום כיון שמצויה מן המובהר לכתוב תפילין על קלף ולא על דוכסוסטוס, ובסתם כל אדם עושה מצوها מן המובהר, لكن המצויה היא שכותבים תפילין על קלף ולא על דוכסוסטוס, ולכן רק בקהלף אמרו שישعرو בפרשא שבתפילין.

[שאלה ב': בבריתא משמע שבתפילין דוקא על קלף]

תא שמע, הילכה למשה מסיני תפילין על הקלף, ומזוזה על דוכסוסטוס, **קָלַף** [השכבה החיצונית של העור] כותבים **על ילו במקום בשר** [בצדיו הפנימי של הקלף, שהוא הצד הפונה לבשר הבהמה (כאשר העור היה מחובר לבהמה) ולא הצד החיצוני הפונה לאוויר העולם, הצד שבו גדים שעורות על העור].

דוכסוסטוס [השכבה הפנימית של העור, שהוא העור ללא קליפתו החיצוני], כתובים עליו
ב**מקום שער** [בצדו החיצוני של הקלף, שהוא הצד הפונה לשערות של הבמה].

[תשובה]

עונה הגمرا: אין כונת הבריותא שכטיבת תפילין על קלף מעכבות, אלא **למצוּה** מן המובהר לכתוב על קלף. אבל גם אם כתוב על דוכסוסטוס, התפילין כשרות.

שואלת הגمرا: **וְהַתְּגִיאָה, שְׁנָה פְּסוֹלָה.**

עונה הגمرا: מה שנינו שams שינה פסול, זה נאמר **אַמּוֹזָה** [אם כתבה על הקלף ולא דוכסוסטוס] הרי היא פסולה. אבל בתפילין כתבו על הקלף דוקא אינו מעכ卜.

[שאלה ג': בברייתא משמע שתפילין על דוכסוסטוס פסולים]

שואלת הגمرا: **וְהַתְּגִיאָה, שְׁנָה בָּזָה וּבָזָה, פְּסוֹלָה,** הרי שגם בתפילין אם כתבו על הקלף הרי הוא פסול.

[תשובה א': דין זה נאמר על מזוּזה, אבל תפילין על דוכסוסטוס אינם פסולים]

עונה הגمرا: מה שנאמר שינה בזוה ובזה פסול, **אֲדִי וְאֲדִי** [זה וזה] **אַמּוֹזָה** [נאמרו על מזוּזה]
והא **דְּכַתְּבֵנָהוּ אַקְלָפֶן בָּמְקוּם שַׁעַר** [שפסול ראשון נאמר בו אם כתוב מזוּזה על קלף בצד החיצוני, שהרי מזוּזה נכתבת על דוכסוסטוס (וכל שכן אם כתבה על הקלף בצד הפנימי, שהיא פסולה, שהרי אפילו על דוכסוסטוס אינה נכתבת אלא בצד החיצוני)], **אֵי נְמִי**, **אַדּוֹכְסָסְטוֹס בָּמְקוּם בָּשָׂר** [הפסול השני נאמר בו אם כתוב מזוּזה על דוכסוסטוס בצד הפנימי, שהרי מזוּזה נכתבת על דוכסוסטוס בצד החיצוני].
אבל לגבי תפילין אם כתבה על דוכסוסטוס אינה פסולה.

[תשובה ב': תפילין על דוכסוסטוס הוא מחלוקת תנאים]

וְאִיבְּעָת אִימָא, שְׁנָה בָּזָה וּבָזָה תְּנָא הִיא [דין זה בתפילין שכתבם על דוכסוסטוס האם הם פסולים הוא מחלוקת תנאים].

תְּנָא שְׁנָה בָּזָה וּבָזָה [שכתב תפילין על דוכסוסטוס או מזוּזה על קלף], **פְּסוֹלָה.**

רַבִּי אָחָא מַכְשִׁיר מִשּׁוּם רַבִּי אֲחִי בָּר חַנִּינָא, וְאָמְרִי לָהּ, מִשּׁוּם רַבִּי יְעָקָב בָּרְכִּי חַנִּינָא [ורב סובר שמה שרב אחא מכשיר הינו בתפילין שכתבן על דוכסוסטוס, וכן סובר רב שמיבור בדריבו שתפילין על דוכסוסטוס כשרים].

[הצעת מקור נוספת לתנאי סובר כմיבור בדברי רב, שתפילין על דוכסוסטוס כשרים]:
רַב פְּפָא אָמָר : **רַב דָּאָמָר** שתפילין על דוכסוסטוס כשרים סובר, **כַּתְּבָה דָּבִי מִנְשָׁה, דְּתָנָא דָּבִי מִנְשָׁה :** **כַּתְּבָה עַל הַגִּיר** [של עשבים] **וְעַל הַמְּטִילָת** [על בד], **פְּסוֹלָה.** **עַל הַקְּלָפֶן** [עור מעובד במלח, ובкамח (לא עיבוד בעופצים)], **וְעַל הַגְּגִיל** [עור שלם (שלא הפרידוהו לקלף ודוכסוסטוס) מעובד בעופצים]. **וְעַל דּוֹכְסָסְטוֹס בָּשָׂרָה.**

והנה יש להבין בדברי תנאי דברי מנשה במא שאמר 'כתחיה', מאי [על מה הוא מדבר], **אַלְיָמָא** [אם תאמר שדבריו נאמרו על מזוּזה, הרי קשה על כך: **מִזּוּזה אַקְלָפֶן מִכְתְּבִין** (והרי

מזוזה כותבים על דוכסוטוס והוא פסולה על הקlef וכיitz אומרת הברייתא שכתבה על הקlef כשרה].

אלא לאו [אלא אין לבאר אלא שהברייתא מדברת על] **תפלין**, ונמצא שמדובר בברייתא זו שתפליין על דוכסוטוס כשרה.

[דוחית המקור:] ביאור זה: **וליתעטך** [ולשיטך] שהברייתא מדברת על תפליין, הרי זה עדין קשה: **תפלין אגוייל מי כתבין** [וכי כותבים תפליין על גויל, והרי זה ודאי פסול, וכיitz אומרת הברียתא שכתבה על הגויל כשרה].

אלא כי תניא ההיא [ברייתא זו נאמרה] **בספר תורה**, ספר תורה שכתבו על הגויל כשר, ואין למלוד מברייתא זו לדין תפליין או לדין מזוזה.

הצעת ראייה לדברי רב שתפליין שכתבם על דוכסוטוס כשרים

לימא מסיע לה [לרבות], מדברי הברียתא שמדוברת את דין אישור הורדה מקדושה חמורה כללה, **פיוצא בו** [casus] שאין עושין תפליין של ראש לתפליין של יד, שהוא הורדה בקדושיםם, כך גם **תפלין שבלו וספר תורה שבלה אין עושין מיחן מזוזה** [אין מהתיכין ממנה יריעה שפרשיות שמע והיה אם שמעו בתוכה, לקובען במזוזה]. **לפי שאין מוריין מקדשה חמורה** [של ספר תורה או של תפליין] **לקדשה קלה** [למזוזה שקדושתה יותר קלה מאשר של ס"ת או תפליין].

ויש לבדוק מברียתא זו: **טעמא** [הטעם שאינו לעשות כן, מפני] **דאין מוריין** [מקדושה חמורה כללה], ומשמע: **הא מוריין** [שלול טעם זה, אם היה מותר להוריד מקדושה], **עושין** [היה מותר לעשות מתפליין מזוזה].

והנה יש לדון: **דכתיבא אמרاي** [על מה התפליין היו כתובים]. **לאו דכתיבא אדווכסוטוס** [וכי לא מדובר שם כתובים על דוכסוטוס, שהוא כשר למזוזה], הרי מבואר שאפשר לכתוב תפליין על דוכסוטוס ורק בגין הטעם שאינו מוריין מקדושה חמורה כללה, רק **לכן אין עושים מתפליין מזוזה**.

והרי זה מוכח כדעת רב שאפשר לכתוב תפליין על דוכסוטוס.

דוחית הראייה

הגמרה דוחה: **לא** [אין מדובר שהתפליין כתובים על דוכסוטוס, אלא מדובר] **דכתיבא על הקlef** [שהתפליין כתובים על קלף].

שואלת על כך הגمراה: **ומזוזה אקלף מי כתבין** [וכי כותבים מזוזה על קלף] עונה הגمراה: אין. והגمراה מביאה ראייה לכך: **והתניא** [ואכן כך שנינו בברייתא:] **כתבת את המזוזה על הקlef, או על הניר, ועל המטלת, פטולה**. אמר רבי שמעון בן אלעזר, ובמיוחד היה פותחה על הקlef מפני **شمשתם**, הרי שמצוינו דעת רבבי מאיר שמזוזה כשרה על הקlef.

כיאור חדש בדברי רב: קלף כשר לכתיבת מזוזה, אבל דוכסוטוס אינו כשר לכתיבת תפליין

לפי זה מבארת הגمراה ביאור חדש בדברי רב: **השתא דאתית להכי** כתעת שבאת לכך שמזוזה על קלף כשרה]. **רב נמי לא תימא** [לפי רב גם כן, אל תאמר בדבריו] **דוכסוטוס** **הרי הוא פקלף** [והיינו שאפשר לכתוב תפליין על דוכסוטוס]

אלא איקנא [אלא כך תאמרו]: קלח הרי הוא כרכוסטוס, מה דוכסוטוס כותבין עליו מזונה, אף קלח כותבין עליו מזונה, [והיינו שմבואר בדבריו שאפשר לכתוב מזונה על קלף. אבל אי אפשר לכתוב תפילין על דוכסוטוס].

דיו, כדי לכתב

שבת דף פ

יום שני ב סיוון תש"פ

שנינו במשנה: **דיו כדי לכתב שתי אותיות.**

הגמרה מביאה ברียงתא שאין הבדל באיזה אופן הוציא את הדיו. **תנא**, אם הוציא **שתי אותיות בדיו** [דיו ישב לככיתבת ב' אותיות]. או **שתי אותיות בקולמוס** [דיו בתוך קולמוס לככיתבת ב' אותיות]. או **שתי אותיות בקלרין** [דיו בתוך קסט הסופר (הכלי שבו מונח הדיו לככיתבת ב' אותיות)], על כל אחד מאופנים אלו חייב משום הוצאה.

מאמר א' של רבא: צירוף הוצאה דיו באופנים שונים

בורי רבא, אותן אחת בדיו [דיו ישב בכמהות של או אחת], אותן אחת בקולמוס [דיו בתוך קולמוס לככיתבת אותן אחת], **אות אחת בקלרין** [דיו בתוך קסט הסופר לככיתבת אותן אחת], מהו **אם** הם מצטרפים, או לא (ועל הקולמוס עצמו איינו מתחייב, משום שהמושיא כלי שיש בו פחות משיעור פטור גם על הכלוי, שהוא טפל למה שבתוכו).

הגמרה לא פושטת את הספק, ומסימנת בתקון.

מאמר ב' של רבא: כתיבת אותיות, נחשבת 'נחתה'

אמר רבא: הוציא **שתי אותיות**, וכתבן **בשהוא מלך**, **חייב**, אף שבדרך כלל הולך ברשות הרבים וחפצים מונחים עליו, איינו חייב על הוצאה עד שיעמוד מהליךתו, שתחילת הליכתו היא 'עקרה', והעצירה מהליכתה נחשבת 'נחתה', (כשעומד לפוש, ולא רק כדי לתגן את עצמו על כתיפו), מכל מקום על הוצאה אותיות אלו, חייב אף שלא עצר מהליךתו, מפני **שכתיבתן זו היא הנחתן**, [שעיקר הנחתת דיו על הכתב הוא, וכאשר הדיו נח' בעת הכתיבה על הדף או על הקlef, הרי זה הנחתה].

מאמר ג' של רבא: הוציא דיו לכתיבת אותן אחת, ולאחד שכבה הוציא דיו לכתיבת עוד אותן

ואמר רבא: הוציא [דיו לכתיבת] **אות אחת**, וככבה. **וחזר והוציא** [דיו לכתיבת] **אות אחת**, **וככבה**. **פטור** [ואפילו אם שתי הוצאות היו בהעלם אחד, שלא נודע לו בין הוצאה להוצאה שהדבר אסור].

מאי טעם [מה הטעם, אין שתי הוצאות אלו מצטרפות?]

מן שבעדנא דאפקה לבריה**תא** [בזמן שהוציא את כמהות הדיו השנייה], חסר לה **שיעור** **דקמיה** [חסר את השיעור של הראשונה, ש캐שר הדיו מתיביש, נחסר השיעור. וכאשר מוציא את כמהות הדיו השנייה, אין כאן שיעור שתי אותיות].

מאמר ד' של רבא: הוציא חצי שיעור, ולפni שהנחת חצי שיעור נוסף, הגביה את החצי הראשון

ואמר רבא: הוציא **חצי גרובגרת אחת**, **והנחתה**. **וחזר והוציא חצי גרובגרת אחת**, **והנחתה**. ראשונה **נעשה כמו שקלטה [כלב]**, או **שגשraphה** **ופטור**.

مبرרת הגמורה: **ואםאי הא מנגחה** [ולמה פטור על כך, הרי היא מונחת, וכיון שתwo החצאים עוד בהעלם אחד, מדווע איןם מצטרפים?]

מבארת הגמרא: **הכי קאמар** [כך אמר רבא]: **וְאִם קָרֵם וְהַגְבִּיהַ רַאשׁוֹנָה קָדֵם הַגְּחַת שְׁנִיָּה,** געשית ראשונה פמי שנקלטה או שגשraphה ופטור [שלහן שנינו שמי שזורך לרשوت הרבים וככל 'קלט' את החפש פטור, אף שהחפש הונח, כיוון שההנחה לא הייתה מכוחו, אלא מכח הכלב ש'קלט' לפיו את החפש, פטור, שלא עשה 'הנחה' ב'מעשה' שלו. וכן כאן אף שבפועל כל השיעור הונח, מכל מקום אי אפשר לצרף את ההנחה השנייה ולומר שהוא עשה 'מעשה' 'הנחה', שכאשר 'עשה' את פעולות ההנחה, החזי השני כבר לא היה מונח, והרי הוא כמו שאיןו].

נאמר ה' של רבא: הנחה 'בחזי גרוגרת' כמשמעותה על גבי חזי גרוגרת אחרת

ואמר רבא: **הוֹצִיא חַזִּי גְּרוּגָרֶת, וְהַנִּיחָה. וְחַזָּר וְהוֹצִיא חַזִּי גְּרוּגָרֶת, וְהַעֲבִירָה דָּרָךְ עַלְיהָ** [העביר את החזי גרוגרת ההשניה על הראשונה], **חַיָּב**, אף שלא הניח את החזי השני.

שואלת הגמara: **וְאִמְאֵד הָא לֹא נָח** [למה חייב, הרי לא עשה הנחה בחזי גרוגרת השני]? מבארת הגמara: **כִּי גַּוְן שְׂהַעֲבִירָה תָּווֹךְ שְׁלִשָּׁה** [טפחים סמוך לחזי גרוגרת הראשונה, וכיוון שהגרוגרת ההשניה נחשبت מונחת מדין לבוד]. שואלת הגמara: מודיע הדבר נחשב מונח, אף שהוא לא הונח כלל, **וְהִאמְרָר בָּא :** **תָּווֹךְ שְׁלִשָּׁה** **לֶרֶבֶן** [שרבנן אינם סוברים 'koluta' כדי שהונחה] (ולא אומרים לשיטות שדבר ש'נקלט' באoir רשות הרבים, הרי הוא נחשב כמנוח על הקrukע), וכיון שאינו נחשב מונח, אף אם הוא בתוק' ג' טפחים מהקרקע (שاز אין את הדין שצרכיך להניח על מקום שהוא ד' על ד') טפחים (כיון שהוא סמוך לקרקע שהוא מקום חשוב, מכל מקום] **אַרְיךָ הַנִּיחָה עַל גַּבֵּי מִשְׁחוֹ** [שאף שבדין' החפש 'נקרה' מונח, צריך על כל פנים להניח 'במציאות' אפילו הנחה על מקום כל שהוא (על מקום שאינו ד' על ד' טפחים)].

עונה הגמara: **לֹא קָשִׁיא, בָּא** [שנינו שצרכיך הנחה כל שהוא, מדבר] **בָּזָוֵר** חפש מרשות לרשות, ואיזי אין כאן הנחה כל שהוא, כיון שהחפש באoir. **בָּא** [SEMBAWER] **בְּמַעֲבִיר** [שמחזק חפש בידו, וכך מעבירו מרשות לרשות, וכיון שהחפש מונח בידו ידיו סמוכה לקרקע, הרי זה נחשב הנחה כל שהוא, ואף שהוא לא עצר מהליךתו ואין זה נקרה 'הנחה', מכל מקום כיוון שהחפש 'מונח' ביד, זה נחשב הנחה כל שהוא].

הוֹצִיא חַזִּי גְּרוּגָרֶת וְחַזָּר וְהוֹצִיא חַזִּי גְּרוּגָרֶת

פָּנוּ רֶבֶן, הַוֹּצִיא חַזִּי גְּרוּגָרֶת, וְחַזָּר וְהוֹצִיא חַזִּי גְּרוּגָרֶת,

[דעה א']: אם הוציא את שניהם **בְּהַעַלְמָם אֶחָד** [שלא-node לו בין הוצאה להוצאה שהדבר אסור], **חַיָּב**, שתי הוצאות מצרפות. אבל אם הוציא את שניהם **בְּשַׁתִּי הַעַלְמֹת** [שנודע לו בין הוצאה להוצאה שהדבר אסור, ואחר כך חזר ושובח], **פטור**, שהידייעה מחלוקת ביניהם, שאינם 'שוגג' אחד, אלא שתי שוגגים, ואיןם מצטרפים.

[דעה ב']: **רַבִּי יוֹסֵי אָמֵר:** אפילו אם הוציא את שניהם **בְּהַעַלְמָם אֶחָד**, יש חילוק בדיין, אם בשתי הפעמים הוציא את החזאי גרוגרות לרשות אחת, **חַיָּב**. אבל אם הוציא אותם **לְשַׁתִּי רְשּׁוּתִות** [שבתachelha הוציא חזי גרוגרת לרשות הרבים אחד, ואחר כך הוציא את החזי השני.

לרשות הרבים אחרית (שיש הפסק בין שתי הרשות הרבים, כدلහן) פטור, אף שהיה זה בעולם אחד, כיוון שהם לשתי רשותים אינם מצטרפים, אף ששניהם רשות הרבים.

[כיאור א' בדעת רבי יוסי: ההוצאות אינם מצטרפות רק אם רשות היחיד מפסיק בין הרשותות]

אמר רבה: וזהו שיש חיוב חטאת בגיןם [שתי רשותים הרבים אלו מופסקות ברשות היחיד], אבל כרמלית [אם הייתה כרמלית מפסיקת בין שתי רשותים הרבים], לא [אין זה הנחسب הפסק, שכןון שלא מפסיק ביניהם רשות היחיד, הרי זה ברשות אחת, והוצאה לרשות הרבים זו ולרשות הרבים השנייה, מצטרפים להוצאה אחת].

[כיאור ב' בדעת רבי יוסי: ההוצאות אינם מצטרפות אפילו אם כרמלית מפסיק בין הרשותות]

אבי אמר: אפילו אם כרמלית מפסיקת בין שתי הרשות הרבים. אבל פסלא [אם היה עז שוכב לרוחבו של רשות הרבים וממלא כל רחובו] לא [אין זה הנחسب הפסק, שכןון שלא מפסיק ביניהם רשות, הרי זה ברשות אחת, והוצאה לרשות הרבים זו ולרשות הרבים השנייה, מצטרפים להוצאה אחת].

[כיאור ג' בדעת רבי יוסי: ההוצאות אינם מצטרפות אפילו אם עז' מפסיק בין הרשותות]

ורבא אמר: אפילו פסלא [אם עז שוכב לרוחבו של רשות הרבים, הרי זה הנחسب הפסק, והוצאה לרשות הרבים זו ולרשות הרבים השנייה, איןם מצטרפים להוצאה אחת].

ואזדא רבא לטעמה [ורבא הולך לשיטתו], דאמר רבא: **רשות שבת כרשות גטין דמיא** [ולגבי גט, הזורק גט לאשתו בחצירו, שהשאיל לה מקום בחצירו, והגט התגלל מעבר לפיסלא], אינה מגורשת, שה'פיסלא' מחלוקת את חצירו לשתי 'מקומות', ואדם משאיל מקום אחד, ולא שתי רשותות].

שנינו במסנה: **כחול, כדי לכחול עין אחת.**

שואלת הגמרא: **עין אחת, היא לא בחליל** [הרי לא כוחלים עין אחת אלא שניים, ולמה חייבים על הוצאה 'כחול' בכמות המפסקת רק לעין אחת].

אמר רב הונא: **שכן צניעות** [שהולכות מעוטפות] **כווחלות עין אחת,** [שאין מגלות אלא עין אחד לראות, וכוחלות אותו].

מתיבי רבי שמעון בן אלעזר אומר: המוציא **כחול**, אם לרפואה, שייערו **כדי לכחול עין אחת.** אם הוציא **לקשט**, שייערו **בשתי עינים**, הרי מוכח שכחול הוא לשתי עינים, ושאין כוחלים רק עין אחת.

עונה הגמרא: **תרגמה הילך בירה לרבי שמואל בר נחמני, כי תניא ה' קי' [הבריתא היה ששנינו בה שישעור כחול הוא לשתי עינים, מדובר בעיריות] [בנות כפרים], שאין צריכות צניעות כל כך כמו בעיר, שאין שחוק וקלות שכחול הוא לשתי עינים, ואין שם הרבה אנשים, ואין מקרים פניהם, וממילא הם כוחלות את שני עיניהם.**

שנינו במשנה: (**שעוה, כדי לתן על פי נקב קטן** [לסתום בו נקב]. **תנא, כדי לתן על פי נקב קטן של יין** [לסתום בו נקב של יין, שהוא נקב קטן (שהיin הוא נזול ונשפך בצלות), ולא מדובר על שעוה כדי לסתום נקב של שמן או דבש (שהם סמייכים, ועושים להם נקב גדול יותר).

שנינו במשנה: **דבק, כדי למן בראש השפלה.**

תנא, כדי למן בראש שפלה (קרש) שבראש קנה של צידין - שימושים קנה שעליו קרש קטן, ומורחים עליו הרבה דבק, כדי שعروף הושב על הקנה ידבק בו.

שנינו במשנה: **זפת וגפרית כדי לעשות כוי נקב.**

תנא, כדי לעשות נקב קטן [כלי שנوتניין בו כסף חי, סותם פיו בזפת או בגפרית, ונוקב בתוך הסתימה נקב דק להוציאו דרכו].

שנינו במשנה: **חרסית** [לבינה כתושא], **כדי לעשות פי כור כוי של צורפי זהב** [למרוח שכבת 'חרסית' בפה התנור, במקום שהמפותח נכנס בו].

רבי יהודה אומר: כדי לעשות פיטפוט [ביסיס, רגליים להעמיד עליו את ה'כור'].

שואלת הגמara: **למי מרא דשעורא דרבבי יהודה נפיש** [וכי המשנה רוצה לומר ששיעورو של רבבי יהודה, גדול יותר משיעورو של רבנן]. **הא קימא לנו** [והרי מוחזק בידינו] **דשעורא דרבנן נפיש** [שיעורו של רבנן גדול יותר]. **דתן רבי יהודה אומר**: גמי, שיעור הוצאה: **כדי לטלול הימנו מדת מנעל לקטן**, שהוא שיעור קטן יותר מאשר רבן, שאמרו: גמי, שיעורו: כדי לעשות בו תלאי לנפה וכברה.

עונה הגמara: **אימא** [תאמיר, שישיעור חרסית לרבי יהודה, והוא]: **כדי לסוד בו, פטיפות כירה** **קטנה** [שיעור חרסית כדי לסתום עמו בקעים שבಚזובה], והוא פחות מהשיעור של רבנן (שלשיטם השיעור הוא, חרסית למרוח בו את פת התנור במקום שהמפותח נכנס בתנור).

שנינו במשנה: (**סבין, כדי למן על פי כור של צורפי זהב** - במקום שאין פחמיין, משתמשים בסובין במקום בפחמיים להבעיר אש, ומתייכים את זהbab באש זו, וכך צורפים את הזהב (מנקים את הזהב מהפסולת והסיגים שמעורבים בו) [עמדו ב]

תנו רבנן, המוציא שער, שייערו כדי לגבל בו את הטיט, (שמגבלים טיט בשיעור, שהשיעור יפה לטיט).

[טיט], שייערו לעשות פי כור של צורפי זהב [כ모ות טיט שטחים בפתח התנור, במקום שהמפותח (כלי שמונפנפים בו להבעיר את האש בתנור) נכנס בו].

סיד, כדי לسود. תנא כדי לسود אצבע קטנה שבכנות [שדרקן היה לسود את כל גוףם בסיד, כדי להأدיהם את עורם].

המינים שימושיים להישיר את השיער

אמר رب יהודה אמר רב: בנות ישראלי שагינו לפקרן, ולא הגינו [לשניהם] [שהביאו שתי שערות], ולא באו לכלל שנים הראויות לכך, ומתבישות בדבר. בנות עגניות טופלות [מושחות] אותן בסיד [שהוא משיר את השער, ומיפה קצת את הבשר]. בנות מלכיהם טופלות אותן בשמן המור [שהוא משיר את השער, ומחליק את הבשר]. שנאמר 'ששה חידשים בשמן המור'.

מאי שמן המור?

רב הונא בר חייא אמר: סטכל.

רב ירמיה בר אבא אמר: שמן זית שלא הבייא שלישי [مزיתים שלא הגיעו לשיליש גידולם]. תניא רבי יהודה אומר: שמן המור, היינו: אנטיקנון, שהוא שמן זית שלא הבייא שלישי, ולמה שכין אותו שימושיר את השער וمعدון הבשר.

מעשה בעניין זה

רב ביבי הוויא לה ברתא [היתה לו בת], טפלה אבר אבר [מרחה איבר בסיד, שלא מרחה את כל גופה כאחד, אלא כל איבר בנפרד]. שקל בה ארבע מאה זוזי [לקח בעבורה ארבע מאות זוז, שנתייפה, וכփכו עליה המהוגנייה לה, וננתנו ממון רב בעבורה]. הוה הוא גוי בשכבותה [היה גוי בשכנותו], הוויא לה ברתא [היתה לו בת], טפלה בחד זמנה [מרח הוא את בתו בסיד בתה אחת] ומטה.

אמר [הgoי]: קטל רב ביבי לרatty [הרוג רב ביבי את בתו].

אמר רב נחמן: רב ביבי דשתי שכרא [ששתה שיכר], בען בנתן טפלא [היינו צריכות בנותיו 'מריחת' סיד, כיוון שהשיכר משHIR ומרבה שיער. אבל אין דלא שתינן שכרא [אנחנו שאיננו שותים שיכר]. לא בען בנתן טפלא [לא צריכות הבנות שלנו 'מריחת' סיד].

שנינו במשנה: סיד כדי לسود קטנה שבכנות. רבי יהודה אומר: כדי לسود כללול. רבינו נהמיה אומר כדי לسود אנדיפי.

مبرרת הגمرا: **מאי כללול, ומאי אנדיפי.**

ביאוד א, צדעה הוא סיד לשער שבצדען. אנדיפי לשער שתחת הצדען

אמר רב :

מה שאמר רבי יהודה כדי לسود כללול, היינו: **צדעה** כמות סיד הניצרת לשער שבצדען (שער תחילת הלחי בטסוך לתחילת האוזן), שמורחים עליו סיד כדי 'להשכיבו' (שהשער ישכב צמוד לעור הפנים).

ובת צדעה [מה שרבי נחמיה אמר, כדי לסתוד אנדיIFI, הינו בת צדעה, שהוא שער دق שగדל מתחת השער שבצדען, ומורהחים עליו סיד, כדי להסירו].

שואלת הגמara: **למיירא, דשעורה דרביה יהודה נפייש** [וכי המשנה רוצה לומר שישוaro של רביה יהודה, גדול יותר משיעורו של רביה נחמיה (שהרי צריך יותר סיד לצורך הצדעה)], ונמצא שרבי יהודה הוא המkil (שהייב רק על הוצאה שיעור גדול), וקשה על כך: **הא קימלא לנו** [והרי מוחזק בידינו] **דשעורה דרבנן נפייש** [שרבי יהודה מחמיר יותר בשיעורי שבת, ובבנן הם המקילים וסוברים שחביבים רק על הוצאה שיעור גדול (כਮבוואר לעיל לגבי שיעור הוצאה בגמי)].

עונה הגמara: שיעורו של רביה יהודה (לסתוד כלל) הוא **זוטא מדרבןן** [הוא קטן יותר מרבען שאמרו שהשיעור הוא לסود אצבע קטנה, ונמצא שאכן רביה יהודה מחמיר בשיעורי שבת יותר מרבען], **ונפייש מדרבי נחמיה** [ושיעור רביה יהודה (לסתוד כלל) הוא יותר מאשר שיעורו של רביה נחמיה (לסתוד אנדיIFI), שרבי נחמיה מחמיר יותר מרבי יהודה].

דוחיות הביאור

שואלת על כך הגמara: **מתיבי, אמר רבבי: גראין דברוי רבבי יהודה בחייבות** [בSID שמערבים אותו עם הרבה מים והוא נימוח הרבה (קרוב להיות נזולי), שהוא מיועד לסוד כלל], **ודברוי רבבי נחמיה בחייבת הסיד** [שמערבים אותו במעט מים, ואינו נזולי אלא 'בלילה עבה', וכל דבר ש מגובל ונעשה עב קרווי ביצת, שהוא סמייך ולא נזולי כמו ביצה].

ואיל סלקא דעתך [ואם עולה על דעתך שככלול ואנדיIFI הינו] **צדעה ובת צדעה**, הלא **אידי** [זה וזה גם כלל וגם אנדיIFI] **חייבות** [שניים נעשים בסיד, ולא בחייבת הסיד].

ביאור ב, אנדיIFI הוא SID לשתיית נקב שכלי

אלא אמר רבבי יצחק: אמר די רבבי אמר: מה שאמר רביה נחמיה, SID כדי לסתוד אנדיIFI, כוונתו **אנדייפא** [על כל חרס שנקרו 'אנדייפא' (די פי, שתי פיות) שיש לו 'פה' מעלה 'פה' למטה (כ민ין שני מרזבים), וכשרוצה למלאות הכללי, ושתכולו לא תשפך SID בסיד את הנקב של 'פה' התחתונה שכלי].

דוחיות הביאור

מתיקף לה רב באהן, וכי אדם עוזה מעותיו אנפירות [הפסד, לשום אין בכלי סתום בסיד, והרי הין ממים את הסיד, ונמצא הין נשפך מהכללי].

ביאור ג, אנדיIFI הוא SID שסדים על סימוני המדאות שכלי

אלא אמר רב באהן: **שנתות** [מה שאמר רביה נחמיה, SID כדי לסתוד אנדיIFI, הינו שנותות (סימונים) שיש בכללי חרס גדול קבועים בולטים לטימון מדאות, עד כאן לשאה, עד כאן לסתאים, וסדרן אותן בסיד, כדי שייהיו לבנות ונכורות].

קדתנן, שנתות היו בהין [בכללי שנקרו 'הין' (יש בו י"ב לוג) היו סימונים למדאות הין למנחות]: **עד פאן לפֶר** [שלקרים שהביאו פר, מבאים יין חצי ההין (ו' לוג)], **עד פאן לאיל** [הין שלישי ההין (ד' לוג)], **עד פאן לפֶבַש** [רביעית ההין (ג' לוג)].

ביאור ד, אנדריפי הוא סיד שמורחים על המצח

ואיבעית אימא, מאי אנדריפא? סיד שסדים על אַפּוֹתָא [המצח], שלא במקום שיער, כדי להארדים וליפוט את המצח.

[ראיה שאנדיפי הוא מצח]: וכי הָא דזהו אֲבָל, [דְּאַקְלָעַ לְכָלָל] [וכמו אותו גלילי שנקלע לבל], דאמרו לה: קום דרש לנָא בעששה מרכבה. אמר להו: אַדְרֵשׁ לִכְוֹ כְּדֶרֶשׁ רַבִּי נַחֲמִיה לְחַבְרָה, וְנַפְקָא עַרְעִיטָא מִן בְּתַלָּא וּמִתְהָה בְּאַנְדִּיפִי [ויצאה צירעה מה扈תול והכתה (עקרה אותה) במצחו, ומית (ומת), ואמרו לה: מן דיליה דא לה [משלו ומהדו, אירע זה לו, שהוא גרם זאת לעצמו, שלא היה לו לדrhoש במרכבה]. הרוי שאנדיפי היוינו מצח.

משנה

שיעור הוצאה באדמה, זבל, חול וקנה

[דעה א' באדמה]: **אֲדָמָה, בְּחוּתָם הַמְּרַצּוֹפִין** [כמוות אדמה שימושים בה 'לחחותם' שקיים גודלים העשויים מקלפת עצ'], דברי רבי עקיבא.

[דעה ב'] **וחכמים אומרים: בְּחוּתָם הַאֲגָרוֹת** [שחוותמים אותם באדמה, כדי שלא יפתחו אותם אלא רק מי שלחו לו את המכתב (והוא שיעור יותר קטן משיעורו של רבי עקיבא).

[דעה א' בזבל וחול דק]: **כְּדִי לְזִבְלֵל קָלָחׁ שֶׁלּוּרָה**, דברי רבי עקיבא.

[דעה ב': וחכמים אומרים: כְּדִי לְזִבְלֵל פֶּרְשָׂא [כרתי], (והוא שיעור יותר קטן משיעורו של רבי עקיבא)].

חול הגס, **כְּדִי לְתַנֵּן עַל קָלָא כַּפֵּן** סיד [כמוות חול שמערבים בו כף של סיידין, שהחול יפה לסיד].

קנָה, **כְּדִי לְעַשּׂוֹת קּוֹלְמוֹס**. **וְאֵם הִיה עַבָּה** [וAIN עושים קולמוס אלא מקנה דק] או **מְרַסֵּס** [או שהקנה סדוק סדקין הרבה, ואיןו ראוי לשימוש קולמוס], שיעורו: **כְּדִי לְבִשְׁלָבּוּ** [בקנה] **בִּיאָה קָלָחׁ שְׁבֵבִיצִים, טְרוֹפָה** [מעורבת בשמן שהיא ממחרת להתבשל], **וְנַתְנָה בָּאַלְפָס** [והיא בתוך מחבת].

גמר

שנינו במשנה: חול, כדי ליתן על קלא כף סיד.

תנא, **כְּדִי לְתַנֵּן עַל פִּי כַּפֵּן שֶׁל סִידִין** [כמוות חול שננותנים על כף זו, הוא שיעור הוצאה חולן].

הגمرا מבררת: **מַאן תְּנָא דְחֻול מַעְלֵי לָה לְסִיד**, מי התנא שטובר שחול מועיל לסיד, כפי שמשמע במשנתנו שישעו של חול הוא כדי ליתן חול על כף סיד.

[ביואר א']: **אמֵר רַב חַסְדָּא: רַבִּי יְהוֹדָה הִיא**, שמברואר בדבריו (כמובא להלן) שמערבים חול עם סיד,

דתניא: לא יסוד ארם את ביתו [לאחר חורבן], בסיד משומם אבילות של ירושלים, אלא אם כן ערב בו תבן או חול, שהם גורמים שהסיד לא יהיה לבן כל צרכו.

רבי יהודה אומר: אם עירב בו תבן, מתר לسود בו. אם עירב בו חול, אסור לسود בו, מפני שהוא טבcid [סיד שמעורב בו חול, הוא חזק ומתקשה יותר מסיד שאינו מעורב בו חול]. הררי שלדעת רבי יהודה חול מועיל לסיד.

[ביאור ב':] **ר' בא אמר:** אפלו תימא רבנן [אפילו אם תאמר שמשנתינו היא כדעת רבנו, מכל מקום]. קולו זיהו תקונו - מה שהחול משחרר קצר הוא תיקונו שהרי לאחר החורבן רק בסיד כזה יכול לצבוע את ביתו, ולכן מערבים חול בסיד, ולכן שיעור הוצאה חול הוא בכמות שמערבים בסיד.

◆ ◆ ◆

שנינו במשנה: קנה, כדי לעשות קולמוס.

תנא, שיעור הוצאה בקנה הוא כדי לעשות ממנו קולמוס המגיע לקשי אצבעותיו. בפי רב אשוי, קשר הצלילון [kolmos המגיע לאמצע היד, בחיבור שבין האצבע ליד] או קשר התחתון [kolmos המגיע עד הפרק שבאמצע האצבע].

תקון.

◆ ◆ ◆

שנינו במשנה: ואם היה עבה פ' [אם הקנה עבה או סדור שאינו ראוי לקנה, שיעורו כדי לבשל בו ביצה טרופה ונתונה באילפס].

mbiah הגمرا על כך ברייתא: **תנא**, קנה בגודל הנדרך לבשל ביצה טרופה [מעורבת] בשםן [שהיא ממהרת להתבשל] ונתונה באילפס [והיא בתוך מהבת].

אמר לה מר ברה דרבנן לבירה: מי שמע לך ביצה קללה מאי היא?

אמר לה [בנו]: **בייעתא צלצלא** [ביצה של עוף קטן שנקרוא צלצלא].

אמר מר בריה דרבנן: מאי טעמא משום דזוטרא, אימא, **צפרתא** [אם עמוק משום שהוא עוף קטן מודיע היביך אומר דוקא של ביצה של 'צלצלא', תאמר שישערו בביבה של עוף שנקרוא 'צפרתא', שהוא גם עוף קטן].

אשתק [שתק בנו של מר בריה דרבנן].

אמר לה בנו: מידי שמע לך בהא [האם שמעת דבר זהה].

[אמר לה מר בריה דרבנן: **הכין**] אמר רב ששות: השיעור בקנה הראוי לבשל ביצה פרנגלת. ומאי קרו לה [ולמה המשנה קורא לזה] ביצה קללה, שערו חכמים אין לך ביצה קללה לבשל יותר מביצת פרנגלת.

שאל אותו בנו של מר בריה דרבנן: **ומאי שנא כל שעורי שבת** באוכlein (כגון הוצאה, קצירה, וטחינה) **כגונגרת**, והכא [וכאן שישערו בקנה הראוי לבשל] בביבה.

אמר לה מר בריה דרבנן: **הכى אמר רב נחמן: פגוערת מביצה קלה** שהיא ממהרת לבשל, ולא שייערו בכביצה שלימה.

שבת דף פא

יום שלישי ג סיוון תש"פ

משנה

שיעור הוצאה עצם, זוכית, צרו

[עצמך, דעה א':] **עצמך, כדי לעשות תרור** (כף).

[דעה ב':] **רבי יהודה אומר: כדי לעשות ממנה חף** (מנעול).

זכוכית, כדי לגזר בה ראש הכרבר (עż שמשתמשים בו במלאת האriegה וראשו חד ומחרדים אותו עם זכוכית).

[צורך אוaben, דעה א':] **צורך אוaben, כדי לזרוק בעוף.**

[דעה ב':] **רבי אלעזר בר יעקב אומר: כדי לזרוק בבהמה,** [שה אדם אינו טורח לקחת צורך אוaben כדי להבריח עוף, שהרי אפשר להבריח אותו בקול בלבד].

גמר

שואלת הגמרא: **למי ר' דשעורא דרבי יהודה נפייש** [מה המשנה משמע שישورو של רבי יהודה גדול משישור תנא קמא, שהרי רבי יהודה אומר שישור עצם הוא לעשות ממנו מנעול (ולא רק כפית)], וקשה על כך: **חא קימא לנו דשעורא דרבנן נפייש** [הרי אלו יודעים שהישור של רבנן גדול משישור רבי יהודה, כפי שלמדו לעיל לגבי ישור הוצאה בגמי, שלרבי יהודה השיעור קטן יותר, שהוא מחייב בשיעורי שבת].

אמר עלא: אין כונת רבי יהודה שהשיעור הוא עצם לעשיית מנעול, אלא **חייב פותחת** **השיעור** הוא עצם הנזכר לעשיית 'השינויים' של המנעול, וממילא נמצא שאבן שיעורו של רבי יהודה קטן יותר.

קיבלה טומאה במנעול העשו מעצמות

תנו רבנן, חייב פותחת [שינויים של מנעול], **טהוריין** [אין מקבלים טומאה, שככל זמן שלאחרן בה אין ראיין לכלום, וכלי עז כלפי מתקות], **טמאין** [הרי הם מקבלים טומאה, כשהם 'גולם' ולא כלי].

ובצען בפומחה [חיבור את השינויים למנעול], **טמאין** [הרי הם מקבלים טומאה, שכלי עצם כלפי מתקות, שגם פשוטיהם (כלי שאין בהם בית קיבול) מקבלים טומאה].

ושל גל [אם המנעול הזה אינו של כלים, אלא של דלת], **אף על פי שחבורן בדלת, ובקבען** **במסמרים טהורין**, **שכל מהחבר לך רק ערי הוא בקракע**,

שנינו במשנה: זכוכית, כדי לנזר בָה ראש הכרכר.

תניא [בברייתא שנינו על שיעור הוצאה בזכוכית]: סכוכית, כדי לפצע [לחחותך] בָה שני נימין באהת.

(סוכוכית וזכוכית הם דבר אחד, ועל שם שסוכין בה, שרואים דרך היא קרויה סוכוכית, ועל שם שהיא זכה היא קרויה זכוכית).

◆ ◆ ◆

שנינו במשנה: אַרְוֹר אָוֶן כִּי לְזֹרֶק בָּעֵזֶף, רַבִּי אַלְעֹזֶר כֹּי [אומר, כדי לזרוק בהמה].

אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן: והוא שמרגשש בָה [הבהמה בצרור זה בהاكتו].

וכמה שעורו? תניא רבי אלעזר בן יעקב אומר: משקל עשרה זוז.

◆ ◆ ◆

כמה אבני מותר לטלטל [מצד מוקצתה] לצורך קינה כבית הכסא

זונין על לבוי מדרשא [נכנס לבית המדרש], אמר להו: רבותי, אֲבָנִים שֶׁל בֵּית הַכֶּסֶת, שעורן בכתה מהו שיעור שਮותר לטלטל אבניים לצורך קינה כבית הכסא בשבת, שאף שבנים הם מוקצת התירו לטלטל מוקצת לצורך זה (בחזר, או ברשות הרבים פחות מ' אמות שלא עובר על איסור הוצאה)].

אמר להו: קיזית, פָּגּוֹז, וככיתה [שלש אבניים מכניין לקינה, ומקנה זו אחר זו, אחת כזית, ואחת כагוז, ואחת כביצה, שבתחילה מוקנה פי הרعي בקטנה להסיר רעי הנדרך שם, שאם יקנה תחילה בגודלה מכלכך סביבותיו, ואחר כך מוקנה בגודלה יותר וא"כ בגודלה יותר].

אמר להו: וכי טורטני (מאזניים) יקנис לשם לשוקל מה הוא גודל כל אבן.

גמנו וגמרו, מלא היד [שמכenis אבניים כמה שנכנסו בידייו, בין שלוש או ארבע וחמש].

[דעה א':] תניא רבי יודאי אומר: קיזית, פָּגּוֹז, וככיתה [ג' אבניים, אחת בשיעור אגוז, אחת בשיעור כזית, ואחת בשיעור כביצה].

[דעה ב':] רבי שמעון ברבי יודאי אומר משום אביו: מלא היד.

[שיעור זה של אבניים משתמשים לצורך קינה, הוא גם השיעור שהיבטים על הוצאה אבניים כאלו בשבת, ששיעור הוצאה נקבע לפי אופן השימוש הרגיל, שימושים בדבר].

[כrichtaa שmbואר בה דעתות נוספות בעניין זה:]

תנו רבנן, בשבת שלש אבניים מקרזיות [שראשם חד וחלק וראוי לקינה], מתר להכenis לבית הכסא, שאיןם מוקצת, (והיינו בחזר. אבל אסור לטלטלם ד' אמות ברשות הרבים, או להוציאם מרשות לרשות, מצד איסור הוצאה).

וכמה שעורן?

[דעה ג':] רבי מאיר אומר: פָּגּוֹז [ג' אבניים שכל אבן בגודל אגוז].

[דעה ד':] רבי יהודיה אומר: ככיתה [ג' אבניים שכל אבן בגודל ביצה].

אמר ר' פָּרֶם בֶּרֶךְ אָמַר רַב הַסְּדָא : **כִּמְחֻלָּקֶת בָּאָן** [שרבי מאיר אומר שהשיעור הואdagoz, ורבי יהודה אומר שהשיעור הוא כביצה], **כַּךְ מְחֻלָּקֶת בָּאָתָרוֹג** [גם בתרוג לרבי מאיר השיעור dagoz, ולרבי יהודה השיעור כביצה].

שואלת על כך הגمرا: **קָנֵם מְתַנְיָתִין** [שם לגבי אתרוג הוא משנה], **הֲכָא בְּרִיתָא** [כאן לגבי אבניים הוא בריתא], ומדוע אתה תולה את המחלוקת במסנה שהיא יותר מפורסמת וסדרה בפי התלמידים במחלוקת בבריתא שהיא סדרה וידועה בפי התלמידים]. **אֵלָא כִּמְחֻלָּקֶת בָּאָתָרוֹג**, **כַּךְ מְחֻלָּקֶת בָּאָן** בבריתא, ואמרו דבר זה לסייען, שלא תשכח לגירסה של הבריתא.

טלטול נושא אדמה לקינוח

אמר רב יהודה: **אָכְלָל לֹא אַת הַפְּאֵיס** [אסור לטלטל 'פאיס' לצורך בית הכסא, כיון שאיןו ראוי לkipushah].

מאי פְּאֵיס?

אמר רב זעירא: **כְּרַשְׁנִיגִי בְּכָלִיתָא** [כרשנינים של בבל, שהם גושי אדמה מאדמה בבל שהיא ארץ להה, וכשהחרשים את אדמותה עולה גושי אדמה כאלו. גושים אלו אינם ראויים לkipushah כיון שהם מתפוררים, וממילא לא הותר לטלטלם לkipushah והרי הם מוקצתה].

משמעות בצדוק בשבת

אמר רבא: **אָסּוּר לְמַשְׁמֵשׁ בְּצָרוּר בְּשִׁבְטָת כְּדָרְךָ שְׂמַמְשֵׁשׁ בְּחֹל** [שהנצרך ליפנות ואינו יכול ליפנות, בחול ממשמש לצורך בנקב והוא נפתח, ובשבט אסור לעשות זאת (משום שיש לחושש שיפיל בכך שערות כשממשמש)].

מִתְקִיף לְהַמְּרֹזֶתֶרֶא: **לְסִתְפֵּן**, אם לא ימשמש כלל והרי יבוא בזה לידי סכנה, שהרי אמרו חז"ל: שכשאדם צריך לפנות ומשהא את נקייו ומהזירים בבטנו, בא בזה לידי חולין. עוניה הגمرا: רבא לא אמר אלא שלא ישמש בדרך כלל לא شيئا, וכי יכול למשמש **כל אחר** יד [כגון שיאחז את הצורור בשתי אצבעותיו, ולא בדרך הרגילה שמחזיקים צורו].

דעה נוספת כמה אבניים מותר לטלטל [מצד מוקצתה] לצורך קינוח בכיתת הכסא

[דעה ה'] **אמר רב ינאי:** **אִם יֵשׁ מָקוּם קְבוּעַ לְבֵית הַכְּסָא**, מותר להכניס אבניים: **מֶלֶא הַיּוֹם**, שאם ישתירו לו אבניים בערבית יקנח בהם שחרית, וממילא הרי זה בכלל היתר טלטול האבניים לצורך קינוח ואין זה מוקצתה.

אם לאו - אם אין לו מקום קבוע, מותר להכניס ג' אבניים **כְּהַכְּרִיעַ** [שכל אבן בגודל dagoz, שהיא הדעה הממוצעת בין הדעות שהוזכרו בעניין זה לעיל, שיש מן דאמיר שישיעור אבניים כזית ויש מן דאמיר שישיעור אבניים כביצה, וdagoz הוא גדול מכך ופחות מכביצה].

טלטול מדוכאה של בשמות לKENACH כשייש בה רושם של קינוח

מְדוֹכָה קְטַנָּה שֶׁל בְּשָׁמִים, **אָמַר רַב שְׁשָׁת:** **אִם יֵשׁ עַלְיָה עַד** [אם נשאר עליה רושם של קינוח שkipushahu בה, והוא מעיד שעשויה לכך] **מַתֵּר לְטַלְטֵלָה לְקִינּוֹחַ**, אף שמדוכאה בדרך כלל היא מוקצתה שמלאכתה לאיסור].

mdbri rab shat meshmu, sheafshar lkenah bmoducha shkincho ba cabr. hamara shoalah ul
kak mberiyata: matbi, usraha derim mbiain et haadom lifdi mchtonot. vealo hn:

א. האובל עלי קנים.

ב. ועליו גפנימ.

ג. ולולב גפנימ [ענפים דקים היוצאים מענפי הדקל].

ד. ומוראי בהמה (בשר לא חלק, שיש בו חריצים, כגון קליפת הלשון, וההיר) בלא מלחה.
ה. ושדרו של דג.

ו. ודג מליח שלא בשל כל צרכו.

ז. והשותה שמרי יין.

ח-ט. והמקנה בסיד ובחרסית (לבינה כתושה), שkinah bhem chivro.

י. [והמקנה] באror שקנach bo chivro.

ויש אומרים: אף התולח עצמו בכית הפסא (שאינו יושב, אלא נשען, ונתלה על ידיו).

[תשובה א':], עונה הגمرا: לא קשיא, ה' [מה שנינו שאין לkenah btsoror shkinah bo
chivro, hiynu] בלח [שיש בה רושם קינוח לח]. ה' [מה שנינו שיכול לkenah btsoror shkinah bo
bo chivro, hiynu] ביבש [שיש בו רושם קינוח יבש].

[תשובה ב':], ואיבעת אימא, כאן [מה שנינו שמקנה לשימוש בצרור shkinah bo chivro,
hiynu, shkinoh bo] מצד אחד, שיכול לkenah bo בצד השני. וכן [שאין לשימוש בצרור
shkinah bo chivro, hiynu] כרבה [שיש בו רושם קינוח bo] משלצדיין.

[תשובה ג':], ואיבעת אימא, ה' [מה שנינו שמקנה>bmoducha shish ba cabr kinyon], hiynu
דידה [שיש בה רושם קינוח שלו]. ה' [מה שנינו שאין לkenah bdsbor shkinoh bo,
hiynu] דרביה [שיש בו רושם קינוח של chivro].

טלטול מודucha של בשמות לkenah ba, כשורשם הקינוח shkinoh ba 'מטשטש'

אמր לה אבוי לר' יוסף: ירדו עלייה [על המודucha] גשים ונטשטשו [וכעת לא ניכר כל כך
רoshem kinyon shehia ba], מהו, האם מתבטל ייחוד המודucha לkinuth, והרי היא מוקצה, או לא.
אמר לה רב יוסף: אם היה רשותן נבר, מתר, [שכיוון שהוא מאוש אין ראי לשמות, ואין
mbatlim את moducha mahshimosh ba lebith haqasa].

אם מוזר לטרוח ולהעלות את האכנים לkinoh lan

בעא מינה רבבה בר רב שלא מרוב [נעמוד ב] חסידא: מהו להעלותם אחריו לגג, אם עלה להיפנות בגג,
האם מותר להעלות לשם אבנים לkinoh או שיש בזה איסור מחמת שהוא טירחה יתרה.
אמר לה רב חסדא: גדול כבוד הבריות, שדווחה את לא תעשה שבתורה, שכתווב בהשבת אבידה
והתעלמות מהם', ופשטות הפסוק הוא שלא להתעלם מאבידה, אמןם דרשו חכמים: פעמיים

שאתה מתעלם, כגון: ז肯 ואינה לפי כבודו. וכן כאן טלטול דרבנן סמכותו על הלאו שנאמר בתורה 'לא תסור', ובמקום כבוד הבריות נדחה.

יתב מרים וקאמור לה לה שמעתא [ישב מרימר ואמר שמוועה זו].

איתיבת רבינא למרימר [מהבריתה דלהלן] שמโบรา בה שאף במקום כבוד הבריות לא התירו אישור דרבנן, שכך שנינו]: **רבי אליעזר אומר: נוטל אדים קסם משלפנוי** [קסמין המוטליין על גבי קרקע], **לחצות בו שנינו**, [ולא אומרים שהקיסמים מוקצה].

וחכמים אומרים: לא יטול אלא מן האבות של ביהם, [שהקיסמים שם הם מוכנים לטלטל]. הרי לשיטת חכמים העמידו חכמים דבריהם במקום כבוד הבריות, שגנאי הוא לו אם איינו חוות שינינו, ואעפ"כ לא התירו לטלטל מוקצת לצורך זה.

עונה הגمرا: **הכי השטא, התחם אדים קבוע מקום לסעודה**, והיה לו להכין שם מאטמול קיסמים, ולכן לא התירו לו אישור מוקצת באופן זה, שהוא צריך לדאוג לכך מבعد יום.

הכא [אבל כאן]: **וכי אדים קבוע מקום לבית הכסא**, והרי פעמים שהולך למקום אחד שמיועד לבית הכסא ומוצא אדם שם, והולך למקום אחר, שהרי בית הכסא לא היה מצוי להם בתיהן, וכיון שכן לא יכול להכין מבاعد יום אבנים במקום שרוצה להיפנות בו, ולכן התירו לטלטל אבנים, ואף לגג (шиб זהה טירחה) מפני כבוד הבריות.

איסור לפנות בשדה ניר בשבת

אמר رب הונא: אסור לפנות בשדה ניר [בשדה שחרשו בה חרישה ראשונה, והוא עומדת לזרעה] **בשבת**.

[הצעה א]: **מאי טעמא? אלימא משום דושא**, שמדובר בשדה חבריו, והאיסור הוא מפני שדורך בשדה, והורס בכך את החרישה (שמטרת החרישה היא כדי לרכך את הקרקע, ובדרךיתו הוא מקשה את הקרקע).

[דוחית הצעה]: אם זהו הטעם: **אפלו בחול נמי** [גם בחול יהיה אסור לחורש בשדה לחבריו חרש].

[הצעה ב]: **ואלא משום עשבים**, [שמחמת לחולחית שיש בשדה חרושה, העשבים עלין על הצורך שלוקח כדי לקנה, וכשהוא מקנה בו העשבים נתלים].

[דוחית הצעה]: **והאמיר ריש לךיש: צורו שעלי בו עשבים, מתר לקנעה בו** [שאינו מתכוון לתלוש, ומותר, דהלהכה קר' שמעון שדבר שאין מתכוון מותר]. **והתולש ממנה בשפת** [במתקוין], **חייב חטא**, [שהצורך הוא מקום גידול העשבים, ואף על פי שהוא גדול על צורו ולא על עפר, שייך בו 'תולש'].

[ביאור]: **ואלא** הטעם שאיסור לפנות בשדה ניר: **דיילמא נקט מעלאי** [שמא יכח מהחלק העליון, מהמקום שיש בו גושי אדמה], **ושדי לחתאי** [וישליך גוש זה למלטה, למקום בקרקע שיש בו גומה, ונמצא מיישר את החרישה ועובד בזה משום אישור חורש], **ומיחיב, משום דרבה**,

דאמר רבה : **קניתה לו גמא, וטממה** [וסתמה], **בביה, חיב משום בונה,** [שמשה גומחות בבית, בנין הרצפה הוא, והרי זה מלאכת בונה]. **בשדה, חיב משום חורש,** שמתקן החרישה.

טלטול עץ נקוב

ゴופא, אמר ריש לקיש : **צורך שעלו בו עשבים, מטר לקנה בו.** **והתולש ממנה בשbeta, חיב חטא.** **אמר רב פפי :** **שמע מנה מדריש לקיש,** [ממה שאמיר ריש לkish שמותר לקנה בצרור אף שיש עליו עשבים, ולא אומרים שהיות והעשבים גדלו מלחלוחית הקרקע זה, הרי כשמגביהם עוקרים מגידוליהן], מכאן לומדים: **האי פרפיסא** [עציץ נקוב שזרעו בו], **שיי לטלטולה** [מותר לטלטלו, ולא אמרינן תולש הוא].

מתיקף לה רב כהנא : **אם אמרו לעדך** [קינוח, כבוד הבריות], **יאמרו שלא לעדר,** שיתכן שיש בזה איסור דרבנן, והתיירחו מושם כבוד הבריות.

מאמר נוף שמכואר בו שיש איסור דרבנן בהנחתה והנחת עציץ נקוב בשבת

אמר אבוי : **פרפיסא** [עציץ נקוב], **הואיל ואטה לידן** [הואיל ובא לידינו] **ליימא בה מלטה** [נאמר בו דבר]: **היה עציץ נקוב זה מוח על גבי קרקע,** והגביהו מהקרקע **והניחו על גבי יתדות,** **חיב משום תולש** [שכאשר מניחו על יתודות הרי זה נראה שמנפיק את הקשר והיביקה שלו מריח' הקרקע. והוא דומה לתולש],
(ואין הכוונה שהוא חיב חטא, שאם כן לא היו מתיירים אותו מושם כבוד הבריות, אלא הוא איסור מדרבנן שנראה כתולש).

היה מוח על גבי יתדות, **והניחו על גבי קרקע,** **חיב משום נוטע** [אין הכוונה שהוא חיב חטא, אלא הוא איסור מדרבנן שנראה כנוטע].

קינוח בחרס בשבת ובחול

אמר רב כיוחנן : **אסור לקנה בחרס בשbeta, Mai טעם?**

[הצעה א:] **אלימא משום סכנה** [שלא יקרע על ידו תחולוי הבשר שעליים יושבת הרכשתה].

[דוחית ההצעה] אם מפני טעם זה, **אפלו בחול נמי** - גם יהיה אסור לקנה בחרס.

[הצעה ב:] **ואלא משום כשפים,** [כמובואר להלן]:

[דוחית ההצעה] אם מפני טעם זה, **אפלו בחול נמי לא.**

[הצעה ג:] **ואלא משום השרת נימין** [שהחרס משריר את השיעיר מפני שהוא חדור].

[דוחית ההצעה] והרי **דבר שאין מתבונן** הוא, ורבי יוחנן סובר דבר שאינו מתכוון מותר.

[באיור (א) כהצעה א' או ב'] **אמר להו רב נמן בר אוושעיא :** **גברא רבא אמר מלטה** [אדם גדול אמר דבר], **ニימא בה טעם** [נאמר בדבריו טעם]: **לא מביעא בחול דאסור** [לא צריך לומר ביום חול, שאסור לקנה בחרס משום סכנה או משום כשפים, והרי יכול לקנה באבניים].

אבל בשבת, הוזל **ויאכָא** תורה **כלי עליון**, שהחרס אינו מוקצה, שהרי הוא ראוי להחתות בו את האש, או להוציאו בו מים מבור, הiyiti אומר **שפִיר דמי** [שעדיף להשתמש בו שאינו מוקצה], מאשר להשתמש באבניים שהם מוקצה]. **כא משמע** [לכן השמייע רבי יוחנן שאף בשבת אסור לקנה בחרס או משום סכנה או משום כשייפים.

[ביאור (ב) כהצעה ג' ודוחיתו]: **רְبָא מַתְנֵי לָה** [רבא למד שהטעם שרבי יוחנן אסר לקנה בשבת בחרס, הוא], משום **השְׁרַת נִימִין**. **וּקְשֵׁיא לָה** **דָרְבִי יְוחָנָן אֲדָרְבִי יְוחָנָן** [ולפי טעם זה הוא הקשה סתירה בדברי רבי יוחנן].

מי אמר רבי יוחנן אסור לקנה בחרס בשבת, אלמא דבר שאין מתבון אסור, שהרי האיסור הוא מפני הרשת נימין, ואף שאינו מתכוון להשיר את הנימין,

וקשה על כך: **והא אמר רבי יוחנן: הלכה כסתם ממנה** (משנה שנשתנה בסתם' ללא שם תנא, הלכה כמשנה זו, שרבי לימדה בדבר מוסכם ולא רק בשם תנא מסוימים),ותגונן, נזיר **חופף** [מחליק את שعرو], ומפספס [מסرك את שערכותו באצבעותיו], מפני שהוא דבר שאינו מתכוון, ודבר שאינו מתכוון מותר. **אבל לא סורק** [במסarak, דודאי משיר שיער], ובפסיקת רישיה גם לרבי יוחנן אסור.

וכיוון שרבי יוחנן אמר הלכה כסתם משנה, הרי מבואר שסביר רבי יוחנן שדבר שאין מתכוון מותר, ומדובר לגבי שימוש בחרס, רבי יוחנן אסר מצד דבר שאין מתכוון.

אלא מהו רפתא [התירוץ המבוואר הוא] **בדרב נתן בר אוושעיא** [שהטעם לאסור הוא משום סכנה או משום כשייפים].

ביאור עניין הכספיים בקינוח בחרס

مبرרת הגמara: **מאי בשפים** [מה ביאור החשש לכשייפים בקינוח בחרס?]

մבררת הגמara: **כִּי הָא דָרְבֵּן חֲסִידָא וַרְבָּה בֶּרֶב הָוּא הָוּא אֹזֵל בְּאַרְבָּא** [היו הולכים ושתים בספינה].

אמרה ליה היא מטrownita [אמרה להם אשה נכricht חשבה]: **אָוֹתֵבֵן בְּהַדִּיכּו** [תושיבו אותו בינויהם]. **ולא אָוֹתֵבּוּ** [והם לא הושיבו בינויהם].

אמרה ליה מלטה [אמרה היא דבר כישוף] **אָסְרָתָה לְאַרְבָּא** [ועל ידי זה היא קשרה את הספינה שלא תזוז ממקומה].

אמרו איןaho מלטה [אמרו הם דבר על ידי שם טהרה], **שְׂרִיְחָא** [ופתחו בזה את 'קשר' הכישוף, שקשרה את הספינה].

אמרה ליה: מי אעבְד לְכּו [מהו עשה לכם, שאיני יכולה לעשות לכם כשייפים] (דף דלא מקנעה לכו בחספה [שאיןכם מיקנחים בחרס] ולא קיטיל לכו בינה אמןיכו [ואינכם הורגמים כינה בגדייכם]. ולא שליך לכו ירך ואכילת לכו מכבשא דאסר גנאה [ואנו אתם מוציאין שום וכריישא ובצל מאгодה שאוגדין הגננים ואוכלים, אלא אתם מתירין האגדודה תחילת], שאם הייתם עושים כל אלו הייתה מצליחה בכשייף. שמע מינה כל הני קשה לכשייפים].

שבת דף פב

יום רביעי ד סיוון תשע"פ

דלא מקנה לכו בחספה ולא קטיל לכו כייא אמנייכו ולא שליף לכו ירא ואכל לכו מפשה דאסר גנאה. [התבאר בדף הקודם].

מאמר על אופן היישבה בבית הכסא

אמר לה רב הונא לרבה ברה : מי טעם לא שכיחת קמה דרב חסדא דמחדרן שמעתה [מה הטעם אתה לא מצוי לפני רבי חסדא שימושותיו מוחודדים?]

אמר לה רבבה בנו : מי איזיל לגבה [בשביל מה אלך אלינו], וכי אולנא לגבה מותיב לי במלוי דעתם [שכאשר אני הולך אליו הוא 'מושיבני' לפני דברי העולם, דברי חנם, שאין תורה].

וממשין הרבה בדבריו: כאשר אני בא אל רב חסדא אמר לי: **מן דעיל** [מי שנכנס] **לכית הפסא, לא ליתיב בהדייא ולא לטרח טפי** [לא ישב ב Maherao או בחוזק שלא יתרח ויתאמץ יותר], **דהאי כרפשתא אתלה שני יtab** [שהמעי התחתון יושב על ג' תלתולי בשר (כען ג' שיניים)], **ואם ישב ב Maherao או בחוזק, יש לחושש: דילמא משתטתי שני דרכפשתא** [倘 מא יקרעו או יזזו ממקומם תלתולי בשר אלו שהם 'שינוי הכרכתה'], **ואתאי** [יבוא על ידי כן] **ליידי סכנה**.

אמר לה רב הונא לרבה בנו: הוא [רב חסדא] **עסיק בחיי דבריתא** [עוסק בחיי הברית], **ואת אמרת במלוי דעתם** [ואתה אומר שהוא עוסק בעניינים בעולם], **כל שכן זיל לגבה** [וכיוון שהוא עוסק בדברים אלו שהם כל כך חשובים, כל שכן שכך יצאלו].

העדפת צור או חרס לקינוח בשבת

היו לפניו צור [אבן קטנה] **ותחרס** בשבת, ומה יקנח, שבעזרתו יש חיסרון שהוא מוקצה. ובחרס יש חיסרון שאינו חלק והוא שורט ופוצע את البشر.

[דעה א':] **רב הונא אמר: מנקה בצור** [בשבת, אף על פי שהוא מוקצה], **ואין מנקה בחרס** [משום סכנה].

[דעה ב']: **ורוב חסדא אמר: מנקה בחרס** [שיש תורה כלי עליו ואינו מוקצה], **ו אין מנקה בצור** [שהוא מוקצה].

[שאלת על דעה א']: **מייתיibi, היו לפניו צור ותחרס, מנקה בחרס, ואין מנקה בצור, תיובטה דרב הונא.**

[תשובה] **תרגמה רפרום בר פפא, קמה דרב חסדא, אלפא דרב הונא,** מה שאמր רב הונא שיקנח בחרס, היינו: **באגני כלים** [בשבורי כלי חרס מהשפלה של הכלים, שהם חלקיים, ואין מקרעין את البشر].

ולפי זה נמצא שאין כאן שתי דעתות, שכן מה שאמר רב הונא לkenah בחרס, היינו רק כאשר אין סכנה על ידי החרס.

הعرفת צור או עשבים לקינוח בשבת

היו לפניהם צור או עשביים, בשבת במה יקנח, שבצورو יש חיסרון שהוא מוקצה, ובעשבים יש חיסרון שהם חיים וחוטכים את הבשר.

רב חסידא ורב המנוגא נחלקו בזה.

[דעה א'] חד אמר: **מקנח באזרו, ואין מקנח בעשביים** [שהעשבים חיים, וחוטיכין את הבשר].

[דעה ב'] וחד אמר: **מקנח בעשביים, ואין מקנח באזרו.**

שאלת על דעה ב': מתיibi, **המקנח ברבר שהאור שולטת בו, שנינו התהותנות נושאות**, וכיitzד מוקח בעשביים הרי אש שליטה בעשביים.

[עונה הגמרא] **לא קשיא**, הא מה שאמרנו שמקנחים בעשביים היינו: **בלחין** [שבהם אין האש שליטה, שהרי האש לא שליטה בדבר לח], **הא** מה שאמרנו לא לkenah בדבר שה האש שליטה בו, היינו: **ביבשין** - עלים יבשים, שאש שליטה בהם.

הנזכר לפנות ואינו נפנה

הנזכר לפנות ואינו נפנה - שהוא מתפקיד ואינו הולך להיפנות.

רב חסידא ורבגנא,

[דעה א'] חד אמר, רוח רעה שולטת בו [ריח הפה שהזבל שבו מתרكب בmundum, ויצא ריח דרך פיו].

[דעה ב'] וחד אמר, רוח זוהמא שולטת בו [כל גופו מסריך בזיעה מסרחת, שהריח נבלע בששו ובאבריו, והוא נהיה לזיעה מזוהמת].

[رأיה כדעה ב'] פגיא במאן דאמר, רוח זוהמא שולטת בו, רתגנא: **הנזכר לפנקביו, ואוכל,** דזומה לתגואר שהchipikovo על גב אפרו [שלפנוי שנייקו את האפר היישן, חזר והסיקו עם גחלים חדשים, (יש בಗחלים ריח של האפר היישן), וכן הוא במאי שאוכל לפני שנייקו את גופו מהזבל של אכילתו הקודמת]. **וזו היא תחלה רוח זוהמא.**

מה יעשה מי שאין יכול להיפנות

הצורך לפנות ואינו יכול לפנות [שאין הנקב נפתח].

[א'] אמר רב חסידא: **יעמוד, וישב. יעמוד, וישב.**.

[ב'] **רב חנן מגהדרעא אמר: יסתלק לצדין** [כשבדק עצמו בזיות זו, יסתלק לזיות אחרת ויבדק].

[ג':] **רב המנוגא אמר :** ימשמש בצרור באותו מקום.

[ד':] **ורבנן אמרו :** ישיח דעתנו.

אמר לה רב אחא ברה דרבא לרבashi : אם יעשה לך כל שכן [שלא יצילח להיפנות], כי משך דעתה, לא מפני [שהרי כאשר יסיח דעתו מלהיפנות, בודאי שלא יצילח להיפנות].

אמר לה רבashi : ישיח דעתו מדברים אחרים.

[ראיה כדעה א':] **אמר רב ירמיה מדפתני :** לירמי חזי לי והוא טיעא [אני ראיתי ישמעאלי אחד], דקם, ויתב [שעמד וישב]. וקם, ויתב [ועמד וישב]. עד דשפק קדרה.

[ברייתא בעניין זה:] תננו רבנן, הנכנס לשעודה קבע [וגנאי הוא לו אם יטרוף לעמוד מן הסעודה ולפנות], יהלך עשר פעמים של ארבע [ארבען] אמות, וימתין בין פעם ליבודוק עצמו.

ואמרי לה, יהלך ארבע פעמים של עשר אמות [וכך עדיף: שהילוך מרובה מוריד הזבל לנקייו]. ונפנה. ונכנס וישב במקומו.

משנה

שיעור הוצאה בחרס

[דעה א':] **חרס, כדי לתן בין פאים לחבورو** [כשMASTERIN ערימה של עמודים וקורות על הארץ, יש רוח בין קורה לקורה, מניהים ביניהם חרס כדי שהקורה לא תתעקם, ויעמדו בצורה ישרה זה על גבי זה]. **דברי רבי יהודה.**

[דעה ב':] **רבי מאיר אומר :** כדי לחתות בו את האור.

[דעה ג':] **רבי יוסי אומר :** כדי לקבל בו רביעית.

אמר רבי מאיר : אף על פי שאין ראה לדבר, זכר לדבר, נאמר בפסוק: **'לא ימצא במכתו חרש לחתות אש מיקוד'**, הרי שחרס משמע שהוא מיועד לחתת בו את האור.

אמר לו רבי יוסי : ממש ראה, הרי הפטוק שם אומר על חרס: **'ולחשף מים מגבאה'**, הרי שחרס משמש להוציא מים מבור (הנקרא גבא).

גמרא

הגמרה מסתפקת: (**אבליא להו, שעורא דרבי מאיר נפייש, או שעורא דרבי יוסי נפייש**) [האם השיעור של רבי מאיר גדול יותר, או שהשיעור של רבי יוסי גדול יותר].

הגמרה פושטת את הספק: **מסברא, שעורא דרבי יוסי נפייש** [מרובה] שהרי כל חרס שמחזיק רביעית הוא יותר מכל חרס שמחזית בו את האש, שבשביל זה מספיק חתיכה קטנה. אמנים: **ומקרו שעורא דרבי מאיר נפייש** [אף שכך הוא בסברא, בפסק משמע שהשיעור של רבי מאיר גדול יותר].

[הראיה מהפסוק:] **דֵּאי סְלִקָּא דַעֲתָךְ שְׁעוֹרָא רְבִיבִי יוֹסִי נְפִיש** [שהרי אם תאמר שהשיעור של רבבי יוסי הוא יותר], **לִיטָּה בְּמַנָּא זוֹתְרָא וְהַדָּר לִיטָּה לְהַ בְּמַנָּא רֶבֶּה** [והרי בפסוק שם אומר הנביא לבני ישראל שהחומה שהם מבקשים מלך מצרים (לא באתחון בה) שיבנה להם, תשריך, והשברים הנכattiים יהיו כל כך קתנים עד שלא ימצא אף חרש אחד שיתמסו בו בחותות אש, ואף לא ישאר להם מהחומה חרס להחזיק מים, ואי אפשר לומר מהפסוק מקללם תחילת שלא יהיה להם כל כי קטון, ואפילו כל גдол לא יהיה להם. אלא מוכרא מהפסוק אומר שלא יהיה החותות אש שהוא כל גдол, ואפילו כל קטן לדלות בחרס מעט מים, לא יהיה להם].

אמר אביי : [מתניתין נמי] מהמשנה גם משמע שהשיעור של רבבי מאיר לחותות אש הוא גדול יותר, שהרי רבבי מאיר שאמיר שהשיעור הוא לחותות אש, כונתו לחותות **מייקידה גדוֹלה**, שכאסר ווצים לחותות ולהוציא אפילו גחלת קטנה מתנוור גדול, צרייך חתיכת חרס גדולה כדי לא להיכוות. הרי שרבי מאיר דבר על חתיכת חרס גודלה.

שניינו במסנה: **רְבִיבִי יוֹסִי אָוָם רֶשֶׁת רָאֵיה**.

הגמר מבררת: הרי **שְׁפִיר קָאָמֵר לְהָ רְבִיבִי יוֹסִי לְרְבִיבִי מַאְיר** [שאין לדיק מהפסוק שחרס מיועד רק לחתיית אש, שהרי הפסוק מזכיר גם שחרס משמש לקבל בו מים]. **רְבִיבִי מַאְיר** [ורבי מאיר עונה על טענה זו]: **לֹא מַבְעִיא קָאָמֵר** [הפסוק הולך בדרך לא צרייך', כלומר], **לֹא מַבְעִיא מַדִּי דְחַשֵּׁב לְאַיִּנְשִׁי, דְלֹא לִישְׁתַּכְחָה לְה** [לא צרייך' לומר שדבר שחשוב לאנשים (כשימוש בחרס לחותות מתנוור) הם לא ימצאו]. **אַלְאָ אֲפִלוּ מַדִּי דְלֹא חַשֵּׁב לְאַיִּנְשִׁי, לֹא לִישְׁתַּכְחָה לְה** [אליא אפילו דבר שלא חשוב לאנשים (כשימוש בחרס למלאות בו מים) הם לא ימצאו]. וממילא מבואר שהשימוש העיקרי בכלី חרס הוא לחותות אש, ולא למלאות בו מים.

הדרן עליך המוציא יין

משנה

מקור שעבודה זורה מטמאה במשא

אמר רבבי עקיבא : **מַנֵּין לְעַבְדָּה זָרָה שְׁמַטְמָאָה בְּמַשָּׂא** [מי שנושא עבודה זורה הרוי הוא טמא כgon שסוחב או מזיז עבודה זורה, ואני נוגע בה, שהיא בתוך שkit, או שמזיזה על ידי מלך] **כְּנִיחָה** [שהנוושא אותה הרי הוא טמא].

שניאמר : לגבי עבודה זורה **תְּזַרֵּם** [תעשה את העבודה זורה אצלך], **כָּמו דָרָה** [כמו נדה], **צָא תָּמַר לֹא'**,

מֵה נְדָה מַטְמָאָה בְּמַשָּׂא, אֲفִיעַבְדָּה זָרָה מַטְמָאָה בְּמַשָּׂא.

גמר

משנה שמובואר בה מחלוקת תנאים עלدرجة טומאת עבדות זרה

הן חתם, מי שהיה ביתו סמוך לעובדה זרה [שכוטל בירתו הוא כותל משותף לעובדה זרה], שמעבר לכוטל יש בית של עובודה זרה, וונפל [אם כוטל ביתו נפל], אסור לבנותו [שהרי בכך בונה כותל גם עבור העובודה זרה]. **כיצד יעשָׂה**, **כogenesis לתוךו שלו ארבע אמות**, ובונֶה [ירחיק ד' אמות מהسطح של בית העובודה זרה, ושם יבנה את הקיר, כך הוא בונה רק עבור ביתו, ולא עbor בית העובודה זרה, שהרי הקיר רוחוק מسطحה]. [עמדו ב]

היה **שלו ושל עובדה זרה** [אם שטח הכותל, חצי של ישראל וחצי של בית העובודה זרה], **נדון מחלוקת על מחלוקת** [חצי משטח הכותל (שהוא שייך לישראל) נחשב מתוך הארבע אמות שלו].

[דעה א', מטמאה כשרץ]: **אָבִינוּ וְעַצְיוֹ וְעַפְרִיו** של הכותל, שהם היו גם כותל של עובודה זרה, **מטמאים בשרץ**, **שנאמר 'שְׁקֵץ תְשַׁקְּצָנוּ' וגוי**, 'שְׁקֵץ' הוא מלשון 'שרץ', שטומאותו כתומאת שרץ, שטומא ב מגע ולא במשא, שהנוגע בשער הרי הוא טמא, אבל מי שرك 'סוחב' שרץ בלא נגיעה בו, איינו טמא.

[דעה ב', מטמאה לנדה]: **רבי עקיבא אומר**: אבינוי ועציו ועפריו שהם היו גם כותל עובודה זרה, מטמאים **לנדה**, **שנאמר 'תְּרוּם בָּמוֹ דָּרוֹה'**, מה **נדחה מטמאة במשא** [אדם ש'סוחב' לנדה, אף בלא נגיעה בה, הרי היא טמא], **אף עובדה זרה מטמאה במשא**.

אמר רבה: **'תְּרוּם'** **דאמר קרא**, הפסוק שאומר על עובודה זרה 'תְּרוּם', הינו: **נִפְרִינָהוּ מִבְּרַךְ** [בקר אל תכיר אותם, ותעשה את העובודה זרה נכricht אצלך כמו זו], ועוד אומר הפסוק על עובודה זרה: **'אֲאָתָּא אָמַר לְךָ'**, **הֲנִנָּה אֶל תָּאמַר לְךָ**.

כיאור רבה: **רבי עקיבא** ותנא **קמא לא נחלקו אם עובודה זרה מטמאה במשא, אלא אם היא מטמאה במשכבר ומושב באבן מסמא**

ו**אמר רביה** לבאר במה נחלקו תנא קמא ורבי עקיבא: **במשא דבלי עלםא לא פלייגי דמטמאה**, **דקה אפקש לנדה** [לפי ב' הדעות עובודה זרה מטמאה אם 'נושאים' אותה, שהרי הפסוק הקיש אותה לנדה, ונדה הרי מטמאה במשא]. **כפי פלייגי** [ومחלוקת רבי עקיבא ותנא קמא היא, אם עובודה זרה מטמאה] **באבן כבידה**, **רבי עקיבא סבר**: **לנדה, מה נדחה, מטמאה באבן מסמא**, שיש כמה חומרות שמצוינו בנדה (ובזב זובה וילודת) כדלהלן:

נדחה מטמאה את המטה (או כל מקום אחר שמיועד לשכיבה) שהוא שכבת עלייה. וכן את הכסא (או כל מקום אחר שמיועד לשכיבה) שהוא יושבת עליו [שהם יהיו בדרגת 'אב הטומאה']. אף بلا שנוגעת בהם (כגון שיש שמיכה על המטה, ווושבת על השמיכת). דין זה נקרא 'משכבר ומושב', או 'טומאת מדרס'.

ובדיןaben מסמא התחדש (דין א' - הטומאה למעלה - מטמאה את מה שתחתייה): אף אם הנדה בישיבתה אינה מככידה על המטה או על הכסא, כגון שהנדה יושבת על סלע, ומתחת לסלע יש שמיכה, וכיוון שהסלע גדולה וככבה אין ישיבת הנדה מככידה על השמיכת, **עפ"כ** השמיכת טמאה, שהיא מתחת למושב הנדה].

דוגמא נוספת: נדה יושבת על כסא, ומתחת הכסא יש כלים, אף שהנדת בישיבתה אינה מככידה על הכלים, שהרי היא מככידה רק על רגלי הכסא, ולא על מה שתחת המושב, מכל מקום כיון שהכלים תחת מקום מושבה, אם הם מיועדים לישיבה, הרי הם נטמאים מדין 'משכבי ומושב', שהם מתחת למושב הנדה.

יש מבארים שהוא גדר בטומאת משא, אדם או הכלים שנמצאים מתחת הכסא שהנדת יושבת עליו, הרי זה כאי לו הם נושאים את הטומאה, אף שאין כובד הטומאה עליהם.¹

אף עבדה זורה מטמא באבן מסמָא, כגון: אם עבדה זורה מונחת על כסא, ואדם נמצא תחת הכסא, הרי הוא טמא, שהוא נמצא מתחת לעבודה זורה, והעובדת זורה נישאת עליו, אף שאין כובדו עלייה.

ורבען סבר: טומאת עבודה זורה היא **כשרצ**, מה שרצ לא מטמא באבן מסמָא, אף **עבדה זורה לא מטמא באבן מסמָא**, ומכל מקום עבודה זורה מטמאה במשא, 'הסוחב' או 'מזיז' עבודה זורה הרי הוא טמא, (אף שרץ אינו מטמא במשא).

[כידור: לפִי רַבִּי עֲקִיבָא מַה נִלְמָד מִהִקְשֵׁשׁ עֲבוֹדָה זָרָה לְשָׁרֶץ]

שואלת הגמרא: **ולרַבִּי עֲקִיבָא, לְמַאי הַלְכַתָּא אַתְקֵשׁ לְשָׁרֶץ?**

[באיורו:] עונה הגמרא: **למשמָשִׁיק** [שהכלים שימושיים שמשמשים את העבודה זורה אינם מטמאים לא במשא ולא באבן מסמָא].

[כידור: לפִי רַבְנָן מְרוּעָן לֹא הַקְשֵׁשׁ עֲבוֹדָה זָרָה לְנַבְלָה]

שואלת הגמרא: **ולרַבִּנָן, לְמַאי הַלְכַתָּא אַתְקֵשׁ לְנַדָּה?** **למשא**, כמובואר שלרבנן עבודה זורה אינה לגמרי כשרץ, אלא לומדים מנדת שהיא מטמאה במשא, (ומצד שני אינה לגמרי לנדה, תלמידים משרצ שאינה מטמא באבן מסמָא). ואם כן קשה: **ולקְשָׁה רְחַמְנָא לְנַבְלָה** [מדוע התורה לא הקישה עבודה זורה לנבללה, שהיא מטמאה במשא ואינה מטמאה באבן מסמָא, וכך לא יצטרכו להקישי עבודה זורה גם לשרצ וגם לנדה].

[כידור: לוֹמְדִים מַנְדָה גַם כֵן שְׁעַבּוֹדָה זָרָה אַינְהָ מַטְמָא אִיכְרִים]

עונה הגמרא: **אֵין הַכִּי נָמֵי** [אכן כן הוא שיכלו למודן מביליה שעבודה זורה מטמאה במשא, ומה שהיא הקשה לנדה, איינו למדנו רק דבר זה שעבודה זורה מטמאה במשא], **אלָא** עבודה זורה הקשה לנדה למד דין נוסף: **מַה נַדָּה אַינְהָ לְאָכְרִין** [אם נחתך אחר מנדת, איינו עליינו של זב'].

1. דין אבן מסמָא, נוגע גם לאופנים נוספים: (דין ב' - הטומאה למתה - מטמאת את מה שעליה): נדה מטמאת את מה שעליה [שהם יהיו בדרגת ראשון לטומאה], אף אופן שאינה נוגעת בהם, דין זה נקרא עליינו של זב'.

ובדין אבן מסמָא התchied: שאף אם מה שעליה לא מככיד עלייה. כגון שהנדת יושבת תחת כסא, ועל הכסא יש כלים, הרי הם נטמאים, שהם מעל הנדה.

(דין ג' - המשכב ומושב למתה - מטמאים את מה שעלייהם): לאחר שימושכב או מושב הנדה נתמאו, הרי הם מטמאים את מי שיושב עליהם [בדרגת 'ראשון'], אף שאינו נוגע בהם, ואף מככיד עליהם.

כגון אם נדה ישבה על שמיכה, והניחו את השמיכה מתחת לאבן גדול, אדם טהור היושב על הסלע, הרי הוא נתמאו, ואף שבבישיבתו איינו מככיד על השמיכה, כיון שהוא מעל מושב שנטמא מהנדת].

טמא בטומאה נדה (ואף שבלאו הכי הוא מטמא מدين איבר מן החי, במשא ובاهל, מכל מקום יש נפקא מינה بما שאינו מטמא בטומאה נדה, שאינו מטמא באבן מסמא כנדיה), אף עבودה זרה אינה לאברין [אם נחתך חוליה מהעובדת זרה, אינה מקבלת טומאת עבודת זרה].

[שואלה הגמרא]: **ואלא הא דרבנן רב חמא בר גורייא, עבודה זרה ישות לאברין, או אינה לאברין** [האם חוליה מעובודה זרה מקבלת טומאה או לא]. **תפסות לה מהא דרבנן אינה לאברין** [תפסות מדברי רבנן שחוליות מעובודה זרה אינם מקבלים טומאה, שהרי לשיטם לעניין זה הוקשה עבודה זרה לנדה].

[עונה הגמרא]: **רב חמא בר גורייא אלפה דרבי עקיבא בעי לה** [ספיקו היה לפי שיטת רבי עקיבא שסובר שעבודה זרה הוקשה לנדה, לחומרא למד שהיא מטמא במשא ובאבן מסמא, ובזה הסתפק האם היא הוקשה גם לקולא למד שחקלים מעובודה זרה אינם מטמאים או לא].

אבל לדעת רבנן אין להסתפק בזו שכאמור הם סוברים שלענין זה הקישו עבודה זרה לנדה שאינה מטמא 'איברים'.

כיאוד רבי אלעזר: המחלקות אם עבודה זרה מטמאة במשא

ורבי אלעזר אמר: באבן מסמא דכליע עלמא לא פלייגו, דלא מטמא, שלא מטמא, שהרי עבודה זרה הוקשה לשraz, וברצך כתיב מגע, ולא כתיב משא, ובודאי שאינה מטמא באבן מסמא.

כפי פליגי במשא, רבי עקיבא סבר, בנדה. מה נדה מטמאة במשא, אף עבודה זרה מטמאה במשא.

ורבנן סברי בשraz, מה שרעץ לא מטמא במשא, אף עבודה זרה לא מטמאה במשא.

[בירור]: לפי רבי עקיבא מה נלמד מהיקש עבודה זרה לשraz [שואלה הגמרא: **רבי עקיבא, למיי הילכתא אתקש לשraz.**].

[ביאור]: עונה הגמרא: **למשמשה** [שהכללים שימושיים את העבודה זרה שאינם מטמאים לא במשא ולא באבן מסמא].

ביבור: לפי רבנן מה נלמד מהיקש עבודה זרה לנדה [שואלה הגמרא: **ורבנן, למיי הילכתא אתקש לנדה.**].

[ביאור]: עונה הגמרא: **מה נדה אינה לאברין** [אם נחתך אבר מנדה, אינו טמא בטומאה נדה] **אף עבודה זרה אינה לאברין** [אם נחתך חוליה מהעובדת זרה, אינה מקבלת טומאת עבודת זרה].

[שואלה הגמרא]: **ורבי עקיבא** [שסובר שעבודה זרה הוקשה לנדה למד שהיא מטמאה במשא, וברצך הוא לומד שאינה מטמא באבן מסמא], **למיי הילכתא אתקש לנדה, למשא,** **לקשה לנבללה** שהוא מטמא באבן מסמא ואני לא יצטרכו לימוד נוסף להקישה לשraz למד שאינה מטמא באבן מסמא.

עונה הגמרא: **אין הַכִּי גָּמֵי** [אכן יכולו ללמידה זאת מנבילה], **אֲלֹא** [הטעם שלמדו זאת מנדיה, כדי ללמד דין נוסף]: **מַה נְדָה אֵינֶה לְאָבָרִין אֲף עֲבוֹדָה זָרָה אֵינֶה לְאָבָרִין.**

[שואלה הגמרא]: **אֲלֹא הָא דְבָעֵר בָּר חֶמְאָה בֶּר גּוֹרִיא עֲבוֹדָה זָרָה יִשְׁנֶה לְאָבָרִים** [האם חוליה מעבודה זרה מתקבלת טומאה או לא], **תַּפְשָׁוֹת לְהַמְּחָא בֵּין לְרַבִּי עֲקִיבָא דָאֵינֶה לְאָבָרִים** [תפסות מדברי רבנן ומדברי תנא קמא שחוליות מעבודה זרה אינן מקבלים טומאה, שהרי לשיטתם לעניין זה הוקשה עבודה זרה לנדה].

[עונה הגמרא]: **רַב חֶמְאָה בֶּר גּוֹרִיא כַּרְבָּה מִתְּנִי** [שהוא סובר שרבי עקיבא וחכמים נחלקו אם עבודה זרה מטמאה באבן מסמא], **וּבְעֵילָה לְהַאֲלֹפָא דְרַבִּי עֲקִיבָא**, [שלפי רבה - רבי עקיבא סובר שעבודה זרה הוקשה לנדה לחומריא ללמד דין ابن מסמא, ועל זה הספק אם היא הוקשה לנדה גם לקולא שאינה מטמאת איברים].

(תוספת ביאור: לפי רבה בשיטת רבי עקיבא: לא שיק לומר שמקש שעבודה זרה לא הוקשה לנבילה אלא לנדה מוכח שעבודה זרה אינה מטמאה לאיברים, שהרי לשיטתו עבודה זרה הוקשה לנדה ולא נבילה, כי נבילה לא מטמאה באבן מסמא, לנדה ועובדת זרה מטמאים באבן מסמא).

שבת דף פג

יום חמישי ה סיוון תשע"פ

ורבי עקיבא למאי הילכתא אתקש לנדה למושא לקשה לנבללה. אין הכי נמי אלא מה נדה אינה לאברין אף עבודה זרה אינה לאברין. אלא הוא דבאי רב חמא בר גורייא עבודה זרה ישנה לאברים או אינה לאברים פשוטות לה מהא בין לרבי עקיבא דaina לאברים רב חמא בר גורייא קרבה מתני ובאי לה אלבא דרבי עקיבא. [הتابאר בדף הקודם].

♦ ♦ ♦

שאלה (א) על ביאור רבה, מברייתא שסבירא בה שלרבנן עבודה זרה אינה מטמאة במשא

מתיבי, עבודה זרה, כשרין [שaina מטמאת טומאת משא]. ומושמישיה, כשרין [שainם מטמאים טומאת משא].

רבי עקיבא אומר: עבורה זרה, לנדה [שמטמאת טומאת משא]. ומושמישיה, כשרין [שainם מטמאים טומאת משא].

[ביאור הקושיא]: בשלמה לרבי אלעזר ניחא [ברייתא זו היא 'בשלום' עם דברי רבי אלעזר, שהביריתא נוכה ומיושבת לשיטתו, שהרי לדבריו רבנן סוברים שעבודה זרה אינה מטמאה במשא, וכן מבואר גם בברייתא שלתנא كما עבודה זרה אינה מטמאה במשא].

אלא לרבה קשייא, [שהרי לשיטתו לרבען עבודה זרה מטמאة במשא].

תשוכה, כוונת הברייתא שלרבנן עבודה זרה אינה מטמאה באבן מסמא

אמר לך רבה: מי אילימא ממתניתין דקמני [וכי ברייתא זו יותר קשה מהמשנה שנינו במסכת עבודה זרה; עצי, ואכני, ועפּרוּי, ועפּרוי של עבודה זרה, מטמאין כשרין. ואוקמן] מהי כשרין, דלא מטמא באבן מסמא [אבל במשא הוא מטמא], הכא נמי דלא מטמא באבן מסמא [כאן גם ביאור דברי רבנן בברייתא שעבודה זרה כשרץ שאינה מטמא באבן מסמא, אבל היא מטמא במשא].

♦ ♦ ♦

שאלה (ב) על ביאור רבה, מברียתא שסבירא בה שלרבנן עבודה זרה אינה מטמאة במשא

מתיבי, נכרי, ונכricht, עבורה זרה ומושמישיה, הן - מי שנגע בהם נתמא, ולא הפטן - מי שהזין אותם, או נשא אותם (בלא נגעם בהם), איינו נתמא.

רבי עקיבא אומר: הן הפטן [הם מטמאים, בין אם נגעו בהם, ובין אם הזיזו אותם או נשאו אותם (אך בלי נגיעה בהם)].

[ביאור הקושיא]: בשלמה לרבי אלעזר ניחא [שלדבריו בדעת תנא קמא, שעבודה זרה אינה מטמאה במשא] אלא לרבה קשייא, [שהרי לשיטתו לרבען עבודה זרה מטמאה במשא].

רבה: ברייתא זו קשה גם על ביאור רבי אלעזר

אמר לך רבה: וליטעמא [וכי לשיטתך, הבריתא מיושבת, שהרי הבריתא אומרת]: נכרי

ונכנית נמי הן ולא הפטן, וכי גוי אינו מטמא במשא (מי שישוחב' או 'מזוז' גוי, ללא לנցוע בו, וכי אינו נתמא), והתניא [והרי שנינו על הפסוק שנאמר בדיון טומאת זב]: 'דבר אל בני ישראל' וגוי, ולומדים מכך: **בני ישראל מטמאין בזיהה, ואין גוים מטמאין בזיהה,** ואף שמהתורה אינם מטמאים, אבל גוזר עלייהן חכמים, **שיהו בזבון כלל דבריהם,** והרי זב מטמא במשא, וממילא גם גוים מטמאים במשא.

**תשוכת רבה: יש לנזר בכרייתא כדי רבן שעבודה זרה מטמאה גם במשא, ולא באבן מסמא
וגוים מטמאים גם באבן מסמא**

אלא [ברייתא זו משבשתה היא], וצריך לתרצה, ורבה מתרצה לפי שיטתו ורבי אלעזר מתרצה לפי שיטתו, שלרבנן עובודה זרה מטמאה במשא].

רבה מתרץ לטעם, וכך הוא גורס בברייתא: **נכרי ונכנית, הן** [הנוגע בהם]. **והפטן** [הנושא אותם] **ואבן מסמא שלחן** [היושב תחת 'אבן מסמא' שהם יושבים עליו], טما, שהם צובים לכל דבריהם.

עובדת זרה, היא [הנוגע בה], **והפטה** [הנושא אותה], אבל לא אבן מסמא שלה, שלשית רבנן שעבודה זרה מטמא במשא ולא באבן מסמא.

רבי עקיבא אומר: **עובדת זרה, היא והפטה ואבן מסמא שלה,** שלשית רבבי עקיבא שעבודה זרה מטמא במשא ובאבן מסמא.

תשוכת רב כי אלעזר: יש לנזר בכרייתא שניים מטמאים באבן מסמא. [עובדת זרה לרבן אינה מטמא במשא]

ורבי אלעזר מתרץ לטעם, וכך הוא גורס בברייתא: **נכרי ונכנית, הן** [הנוגע בהם] **והפטן** [הנושא אותם] **ואבן מסמא שלחן** [היושב תחת 'אבן מסמא' שהם ישבו עליו], טما, שהם צובים לכל דבריהם.

עובדת זרה, היא [הנוגע בה] טما, אבל **הפטה**, שלשית רב כי אלעזר, רבנן סוברים שעבודה זרה מטמא במגע ולא במשא.

רבי עקיבא אומר: **עובדת זרה היא והפטה,** שלשית רב כי עקיבא שעבודה זרה מטמא במגע ובמשא.

דוחית התשובות בכיאור הברייתא: אי אפשר לבאר שמה שהברייתא אמרה 'הן', היינו מגע

מתיקף לה רבashi: מי הן, לפי הביאור הנ"ל שהברייתא קוראת למגע 'הן', ולמשא 'היסטן', קשה, מדובר הברייתא אומרת 'הן והיסטן', או 'הן ולא היסטן', הרי דבר שמטמא במשא, ודאי שמטמא במגע, והיה לברייתא לדון רק על היסטן אם מטמא או לא.

**תשוכה חדשה, לפי רבה בדעת רבנן: הברייתא אומרת שניי ונויה מטמאים במשא ובהיסט
עובדת זרה מטמא במשא ולא כהיסט**

אלא אמר רבashi: **חייב קאמיר, גוי וגויה, בין הן שהסתירו את אחרים** [שהזוב נשא אחרים, ולזה קוראת הברייתא 'היסט']. **ובין אחרים שהסתירו אותם** [אחרים שנשאו אותם, ולזה קוראת הברייתא 'הן']. **טמאים**, שתורת זבן עליהם, זב שנשא אדם, או שאדם נשא אותו, הרי הוא נתמא.

אבל עבורה זורה שהסיטה אחרים [שעובדת זורה נשאה אחרים, שהם עליה], טהורין, ועל זה אומרת הברייתא 'ולא היסטה', שלא התחדש דין זה שהטומאה שנושאת אחרים מטמא אותם, אלא בזב (ובಗוים שהם כזבים). [וכשם שאינה מטמא כשהסיטה אחרים כך אינה מטמא באבן מסמא]. אבל אחרים שהסיטה אותה [שנשאו את העבודה זורה, ולזה קוראת הברייתא 'הן'] טמאים, שעבודת זורה מטמאה במשא.

משמשה, בין הן שהסיטה את אחרים, ובין אחרים שהסיטה אותן **טהורים**, [שלומדים מהיקש עבודה זורה לשרצ', שימוששי עבודה זורה אינם מטמאים לא בהיסט, שימוששי העבודה זורה הסיטה את הטהור, ולא במשא - שהטההור נשא את המשמשים]. ועל זה אומרת הברייתא: לא הן ולא היסטן.

רבי עקיבא אומר: גוי, וגוייה, ועובדת זורה, בין הן שהסיטה את אחרים, ובין אחרים שהסיטה אותן [עובדת זורה היא גם כן כזב, בין בהיסט (שהיא נשאה אחרים), ובין במשא (שהם נשאו אותה), הרי הם טמאים, וכיוון שעבודת זורה מטמאה בהיסט היא גם מטמאה באבן מסמא, שהיא הוקשה לנדה]. ולכן עליהם אומרת הברียתא: הן והיסטן.

משמשה [שימושי העבודה זורה], בין הן שהסיטה אחרים, ובין אחרים שהסיטה אותן **טהורהן**, [שלומדים מהיקש עבודה זורה לשרצ', שימוששי עבודה זורה אינם מטמאים לא במשא ולא בהיסט וללא באבן מסמא]. ולכן עליהם אומרת הברียתא: לא הן ולא היסטן.

ולפי רבי אלעזר שהמחלוקת אם עבודה זורה מטמאה במשא, כך הוא ביאור הברียתא: נכרי ונכנית הן והיסטן, שהם כזבים ומטמאים בין במשא ובין בהיסט.

עבודת זורה ומשמשה, לא הן ולא היסטן, לפי רבי אלעזר דעת רבנן שעבודת זורה אינה מטמאה במשא, וכיון שאף בהיסט אינה מטמא, נמצא שאינה מטמאת לא בהיסט ולא במשא.

ר' עקיבא אומר נכרי ונכנית הן והיסטן, שכאמור הם כזבים ומטמאים בין במשא ובין בהיסט.

עבודת זורה היא ולא היסטה, שלרבי עקיבא עבודה זורה מטמאה במשא, ולא באבן מסמא, שהוא כהיסט. משמשה, לא הן ולא היסטן.

אין שיח' שעבודת זורה 'מסיטה' אחרים

שואלת הגמרא במה ששנינו על **עובדת זורה**, **בשלמה אחרים שהסיטה אותה, משפחתה לה**, אפשר למצוא אופן אחרים נשאים את העבודה זורה.

אבל צריך לברר, מה הוא האופן שהעבודה זורה נשאות אחרים. **אלא היא שהסיטה את אחרים, וכי היא משפחתה לה** [אין עבודה זורה יכולה להיסט דבריהם אחרים?]

עונה הגמרא: אמר רמי ברה דרב יבא: **קדתןן, הזוב בקב' מאזנים, ואכלין ומישקין בקב' שנייה**,

כפי תבעי לך היקא [והספק הוא במקומו] דהדריות יכול להזירה, מי, כגון דהדריות יכול להזירה, כמו דמחרבר דמי [הרי זה כמחובר ומכל טומאה]. או דילמא השטא מיהת הא משלפָא ושדיָא [או שמא כיון שעכשיו על כל פנים, זה נשוף ונזרק], ככלומר איבנו מחובר, אינו מקבל טומאה.]

פגן.

ספק: אם עבודה זרה פחותה מכך מטמא

בעי רב אח'רבי ברAMI: עבודה זרה פחותה מכך [והיא שלמה], מהו: מתקיף לה רב יוסף למאי [לגביו מה השאלה], אילימה לעניין אסורה [אם לגבי איסור, אם עבודה זרה כזו נארת בהנהה או לא]

אי אפשר לומר כך, שהרי: לא יהא זובוב בעל עקרון [עבודה זרה שנקרה זרוב' שהיה עושים אותה במקום ששמו עקרון],

דتنיא, יישימו להם בעל ברית לאלהים', זה זובוב בעל עקרון, מלמד שבל אחד ואחד עשה דמותו יראתו, ומגילה בתוך כסו, פון שזורה, מוציאיה מתוך כסו, ומהבקה ומנסקה, וזהו מה שאמר הפסוק 'בעל ברית' לשון אהבה וחבה, הרי שהיו אדוקים בה, ועבודה זרה היא, אף שהיא פחותה מכך.

אל הספק הוא לעניין טמאה, מי בין דתקש [שבעבודה זרה הוקשה לשערץ, מה שרען מטמא בכעדרה, אף עבודה זרה נמי בכעדרה] שהוא פחותה מכך, או דילמא הוא איתקש [או שמא הרוי עבודה זרה הוקשה] למת, [cmbואר בהמשך הפסוק שם, שכותב אל קבר בני העם], מה מת בכזית, אף עבודה זרה בכזית.

פישית הספק: מביריתא שմבוואר בה שעבודה זרה אינה מטמא בפחות מכך

אמר רב אורי ואיתימא רביה בר עלא: תא שמע, דתניא, עבודה זרה פחותה מכך, אין בה טמאה כל עקר, שנאמר זולשך את עפרה אל קבר בני העם, מה מת אינו מטמא אלא בכזית, אף עבודה זרה אינו מטמא אלא בכזית.

שאלת רבן, למה הם סוברים שעבודה זרה הוקשה לשערץ, לנדה ולמת, לקלוא ולא לחומרא

שאלת הגמרא: ורבנן [שהם סוברים שעבודה זרה אינה מטמא במשא], ולשיטתם, למאי הילכתא אתקש [לאיזה עניין הוקשה עבודה זרה] לשערץ, היינו לעניין: דלא מטמא במשא, שכשם שרען אינו מטמא במשא, גם עבודה זרה אינה מטמא במשא, cmbואר לעיל. ולשיטתם מה שעבודה זרה הוקשה לנדה, היינו לעניין דאיתנה לאברין, שכשם שאיבר מהנדיה אין בו טומאת נדה, כך גם איבר (חוליה) מעבודה זרה, אינה מטמא, cmbואר לעיל. ולשיטתם מה שעבודה זרה הוקשה למת, היינו לעניין דלא מטמא בכעדרה, שכשם שמת אינו מטמא אלא בכזית, כך עבודה זרה אינה מטמא אלא בכזית, cmbואר לעיל.

וקשה: **אימא לחררא** [מדוע אין הם סוברים שעבודה זורה הוקשה לדברים אלו, ללימודם בהם חומרות], כدلילן: **למאי הלכתא אקשה רחמנא** [לאיזה עניין התורה הקישה עבודה זורה] **לשץ**, היינו לעניין: **לטמוני בכעדרשה**, שכשם שشرط מטמא בכעדרשה, גם עבודה זורה מטמאה בכעדרשה (ולא בכזיות).

ולאייזה עניין הקישה העבודה זורה **לנדה**, היינו לעניין: **לטמוני באבן מסמא**, שכשם שנדה מטמא באבן מסמא, כך גם עבודה זורה.

ולאייזה עניין **אקשה רחמנא** [הקישה התורה עבודה זורה] **לפט**, היינו לעניין **לטמוני באחל** [שכשם שמתה מטמא באחל, כך גם עבודה זורה].

תשובה: טומאת עבודה זורה היא מדרבן, ולכן לומדים בה את כל ההיקשים לקולא

עונה הגمراה: **טמאת עבודה זורה דרבנן היא** [שכל היקשות אלו הם מדרבנן, והם אסמכתא בעלמא, (למשל הפסוק 'שכח תשקצנו', איינו לשון 'שרץ' ממש, שביאור הפסוק הוא שיש לנכונות לה שם לגנאי)], וכיוון שלימודים אלו מדרבנן, **ולקלא וחומרא** [כאשר אפשר למוד מההיקש לקולא או לחומרא, **לקלא, מקשין**. אבל **לחומרא, לא מקשין**].

משנה

מקור א' שספינה אינה מקבלת טומאה

מןין לספינה שהיא טהורה [שainaה מקבלת טומאה].
שנאמר דרך אנית בלב ים, [הררי שאנית היא כים, בשם שהים איינו מקבל טומאה, וכך האנית אינה מקבלת טומאה].

גמרה

הגمراה מבארת את הלימוד שבמשנה, מהפסוק 'דרך אניתה בלב ים, שהרי **פושיטה אניתה בלב ים היא**, ומה בא הפסוק למדנו, אלא: **הא קא משמע לנו**, שהאניה הרוי היא כים, מה ים, טהור. אף **ספינה, טהורה**.

מקור ב' שספינה אינה מקבלת טומאה

חנניה אומר: נלמגה [NELMAGA] **בלמד את דין קבלת טומאה בספינה** **משק** [median קבלת טומאה בשק מצמר עיזים], שהרי הספינה היא מעז, ושק ועז הוקשו זה זהה לעניין טומאה.

מה שתק מטלטל מלא וריקן [לפעמים מטלטלים שק מלא, ולפעמים מטלטלים שק ריקן], **אף כל מה שהוקש לשק** (כלי עז בגדים וכלי עror) **מקבל טומאה**, רק אם הוא **מטלטל מלא, וריקן. לאפוקי להוציא** [להוציא] **ספינה** [שainaה מקבלת טומאה], שהרי אינה דומה לשק: **דאיתנה מטלטל מלאה וריקנית** [שהרי היא גדולה ואי אפשר לטלטל ספינה מלאה].

נפקא מינה בין המקורות

מפניו בינו [מה הנפקא מינה בין שני המקורות שספינה לא מקבלת טומאה].

[א' ספינה של חרס]: **אבא בינו**, **ספינה של חרס**, כדלהלן:

מן דאמר שהמקור לטהרת הספינה הוא מהפסוק 'אֲנֵה בָּלֶב יִם', **הא נמי** [הרוי גם ספינה של חרס] **בלב ים** היא, וממילא הלימוד נאמר גם עליה שהרי היא כים, ואינה מקבלת טומאה. **למן** דאמר שהמקור לטהרת הספינה הוא מפני שדיבנו **שְׁקָק**, **הנֶּה הוּא דְכַתְבִּי** [אלו, כל עז שהם כתובים] **גַּבֵּי שְׁקָק**, בהם אמורים **דָאִי מְטֻלָּל מֶלֶא וּרְיקָן**, אין [כן, הם מקבלים טומאה]. **אי לא** אם הם לא מטללים מלא וריקון, **לא** [איןם מקבלים טומאה].

אבל ספינה של חרס [שהיא לא הוקשה לעז], **אף על גב דaina מטללת מלאה וריקנית**, הרוי היא מקבלת טומאה.

[ב' ספינת הירדן]: **אי נמי** [או, גם יש נפקא מינה בין שני הטעמים לגביהם]: **ספינת הירדן**, כדלהלן:

למן דאמר שהמקור לטהרת הספינה הוא מהפסוק 'אֲנֵה בָּלֶב יִם' היא, **הא נמי** [הרוי גם ספינה של הירדן] **בלב ים** היא, שהרי ים' לאו דוקא, שככל הנהרות גם כן טהורם. וממילא הלימוד נאמר גם על ספינת הירדן שהרי היא כים, ואינה מקבלת טומאה.

למן דאמר שהטעם לטהרת הספינה הוא מפני שאינה מטללת מלאה וריקון **שְׁקָק**, **הא נמי** [הרוי גם] ספינת הירדן היא **מטללת מלאה וריקנית** כיוון שהירדן קטן, ונמצא שהספינה היא **שְׁקָק**, וממילא היא מקבלת טומאה.

[ראיה לענין זה]: **דא אמר רב כי חנינא בן עקיביא :** מפני מה אמרו **ספינת הירדן טמאה**, מפני **שׁטוענים** **אותה ביבשה**, ומורידין אותה **למים**, הרוי שהיא מטללת מלאה, וכך היא מקבלת טומאה. אחר שהתברר באמיר זה מדובר ספינה הירדן טמאה, אמר רב **יבחו דא אמר רב :** **לעולם אל ימנעו אדם את עצמו מבית המדרש**, **ואפלו שעה אחת**, **שהרי כמה שנים נשנית משנה זו של מסכת כלים בבית המדרש**, מדובר ספינת הירדן טמאה, **ולא נתגלה טעםה**, עד **שבא רב כי חנינא בן עקיביא ופרקיה**.

[מאמר נוסף בענין זה]: **אמר רב כי יונתן :** **לעולם אל ימנעו אדם את עצמו מבית המדרש ומדבריו תורה ואפלו בשעת מיתה**, **שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באחל'**, **אפלו בשעת מיתה תורה** **ועוסק בתורה**.

אמר ריש לקיש : **אין דברי תורה מתקימים אלא بما שסימית עצמו עליה**, **שנאמר זאת התורה אדם כי ימות באחל'**.

אמר רבא

שבת דף פד

יום שישי חג השבועות ו סיוון תשע"ב

לדעת חנניה שכלי עץ מקבל טומאה רק אם אפשר לטלטלו מלא, הינו גם אם אפשר לטלטלו רק ע"י שורדים

אמר רבא: **ולחנןיא** [לפי שיטת חנניה], המבוארת לעיל שכלי מעץ שמהמת כובדו אי אפשר לטלטלו אלא כשהוא ריק, אינו מקבל טומאה, ורק אם אפשר לטלטלו מלא או ריק, הרי הוא מקבל טומאה. ומכל מקום כל שעלה ידי שורדים אפשר לטלטלו גם כשהוא מלא, הרי הוא מקבל טומאה, שכן **טלטלול על ידי שורדים שמה טלטלו.** (אין)

דתן [שהרי כך מבואר ממה ששנינו במשנה דלהלן]: **שלש עגלות הן** [ג' דיןים חלוקים יש בעגלה]:

[א] [עגלה קצרה, ומוקפת בשלוש צדדין, שהיא] **עשיה בקתרדא** [כסא מכובד], **טמאה מדרס** [כלומר: זב או זבה או נדה, שישבו, שכבו, או נשענו על עגלה זו, אף שלא נגעו בו הרי היא טמאה, בדרגת אב הטומאה) מפני שהיא מיוחדת לישיבתה].

[ב] [עגלה ארוכה] **כמיטה** [של>User שאן בה שום נקב], **טמאה טמא מטה**, [הרוי היא מקבלת טומאה מטה ואו משאר טומאות (שהיא kali), אבל אינה מקבלת טומאת מדרס, שאינה מיוחדת לישיבה, אלא למשא סחרורה, ואף שלפעמים יושבים עליה, כיון שכשרוצים לשיטם בה סחרורה, אומרים לישוב בה: תעמוד מהעגלה ונעשה מלאכתנו, אינה נחשבת מיוחדת לישיבתה].

[ג] **עגלה של אבניים** [שעשויה להוליך בה אבניים] **טהורה מפלום** [אינה מקבלת שום טומאה, לפי שפרוצה מתחתייה נקבים גדולים אינה נחשבת kali, שכלי שיש בו נקב שרימון יוצא דרכו, אינו kali]. **ואמר רבינו יוחנן: ואם יש בה בית קובל רמנוגים** [שאין הנקבים שבה בגודל שרימון יוצא דרכם], **טמאה טמא מטה**, שהרי היא kali ומחייבת טומאה.

הרוי מוכח שהעגלה מקבלת טומאה אף שהיא מעץ, והיא גדולה, שכןון שכשר היא מלאה, אפשר לטלטלה על ידי שורדים, הרוי היא נקראת 'מטלטלת מלא'.

ועוד אומרת המשנה שם: **שלש תפות הן**:

[א] **תבה שפתחה מצדה** (שהפתחה התיבה מצד ולא מלמעלה), **טמאה מדרס**, [شمשתםשים בה בשעת מלאכה לשכב עליה, ואין אומרים לשוכב עליה עמוד ונעשה מלאכתנו].

[ב] אם פתחה **מלמעלה** (שהפתחה התיבה למעלה, כגון תיבות שלנו), **טמאה טמא מטה** [מקבל טומאה כשאר כל הכלים הראוין לקבל טומאה, אינה מקבלת טומאת מדרס, דאיינה מיוחדת לשכיבה, שהיא ופתח התיבה מלמעלה, אי אפשר להשתמש בה כשאדם שוכב בתוכה ואומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו].

[ג] **והבאה במדקה** [תיבה גדולה, ויש לה פתח מלמעלה להשתמש בתוכה] **טהורה מפלום**, **טומאת מדרס** אינה מקבלת, הוואיל וחוללה מלמעלה ואי אפשר להשתמש בה לשכיבה

בשעה שצרכיים אותה להשתמש בה למלاكتה, ולשאר טומאות אינה ראוייה שainedה מטلطלת מלאה מחמת כובדה.

מחלוקת תנאים כדין ספינה [של חרס, או של ירדן] אם היא מקבלת טומאה

[דעה א'] **פנו רבנן**, **מדرس בלי חרס** [אם זב ישב על כלי חרס, ולא נגע בתוך הכליל ולא שהה באוירו, כגון שהוא על הכליל כסוי, וישב על הכספי] **טההור**, [שאין כליל חרס מקבל טומאת מدرس].

[דעה ב'] **רבי יוסי אומר : אף הספינה.**

[בירור בדעה ב'] מבררת הגמרא: **מאי קא אמר** [רבי יוסי, מה עניין ספינה אצל מدرس, הלא ספינה אינה מקבלת שאר טומאות, ובטעמאות מدرس אינה שייכת, שאינה ראוייה למدرس].

[הצעת ביאור: המחלוקת היא אם ספינה של חרס מקבלת טומאה]

[דעה א'] **אמור רב זביד :** **הכי קא אמר**, **מדرس בלי חרס טהור** [שכליל חרס אינו מקבל טומאת מدرس, אם זב ישב עליו (ולא נגע בתוך הכליל, או שלא שהה באוירו) הכליל טהור], **ומגעו טמא** [שכליל חרס מקבל טומאת מגע, אם נגע הזב בתוך הכליל, הכליל נתמא].

וספינה של חרס טמאה [מקבלת טומאת מגע] **כחנניא** [סתור שהטעם שספינה אינה מקבלת טומאה, כי היא הוקשה לשק, וחרס לא הוקש לשק].

[דעה ב'] **רבי יוסי אומר :** **אף הספינה** [של חרס] **טהורה** [אינה מקבלת טומאה], **כתנא דירין** [כתנה של משנתנו שלומד מהפסק בלב ים' שספינה אינה מקבלת טומאה (אף אם היא של חרס)].

[דוחית הביאור]

מתקיף לה רב פפא : **מאי אף** [מה הוא הלשון 'אף הספינה' שאמר רבי יוסי, הרי דין הספינה אינו כדין חרס שדיבר עליו תנא קמא, שהרי תנא קמא לא טיהר כליל חרס אלא מטומאת מدرس, ורב יוסי מטההר את הספינה גם מטומאת מגע].

[ביאור: המחלוקת היא אם ספינת הירדן מקבלת טומאה]

אלא אמר רב פפא : **הכי קא אמר**, **מדرس בלי חרס, טהור.** **ומגעו טמא.** [שכליל חרס אינו מקבל טומאת מدرس].

וישל עין, בין מדרסו, ובין מגעו, **טמא** [שכליל עז מקבל גם טומאת מدرس].

וספינת הירדן טהורה, **כתנא דירין** [שלומד מהפסק בלב ים' שספינה (אפילו ספינת הירדן שמטلطלת מלא) אינה מקבלת טומאה].

רבי יוסי אומר : **אף הספינה** [אף ספינת הירדן], **טמא** [מקבלת טומאה]. **כחנניא** [שספינה שמטלטלת מלא וריקן מקבלת טומאה].

(נמצא שлавפי ביאורו של רב פפא מה שרבי יוסי אמר אף הספינה אין זה כביאورو של רב זביד שביאר אף הספינה טהורה, אלא היינו אף הספינה טמאה, שתנא קמא אמר שהספינה

טהורה ועל זה חלק רבי יוסי. ואם כך היה רב פפא יכול גם לבאר שמדובר בספינה של חרס, שתנא קמא סובר שהיא טהורה מפני שהוא לומד כתנא דידן, ורב יוסי מטמא כי הוא סובר כחנניה, אלא שרב פפא העדיף לבאר דבריו בספינה של עצ' שהיא מצויה יותר).

♦ ♦ ♦

مبرרת הגمرا: **ומדרס כל' חרס מגנן דטהור** [שכל' חרס איןן מקבלים טומאת מدرس?]

כל' חרס איןן מקבלים טומאת מدرس, שכ' שאין לו טהרה בטבילה אין לו טומאת מدرس

[מקור א': אמר חזקיה: דאמר קרא זואיש אשר יגע במשכבו].

מكيיש משכבו, לו [במה שנאמר 'משכבו', מזוכר המשכב, ובעל המשכב, ככלומר האיש ומשכבו], מה הוא אית לה טהרה במקואה [שוב יש לו טהרה בטבילה], אף משכבו נמי אית לה טהרה במקואה [וגם למשכבו יש טהרה בטבילה], ולומדים מכך שرك דבר שיש לו טהרה בטבילה, הרי הוא מקבל טומאת מدرس, אבל כל' חרס שאין לו טהרה בטבילת הכליל דכתיב 'ישבר', אין לו טהרה אלא בשבירתו), אינו מקבל טומאת מدرس.

[מקור ב': דברי ישמעאל תנא: כמשכב נדחת יהיה לה'].

מكيיש משכבה, לה. מה היא אית לה טהרה במקואה [שנודה יש לה טהרה בטבילה], אף משכבה נמי אית לה טהרה במקואה [וגם למשכבה יש טהרה בטבילה], לאפוקי כל' חרס דעתית לה טהרה במקואה [כמובואר לעיל].

[שאלה: אם כך מדוע מחלוקת קנים מקבל טומאת מدرس, והרי כל' עז שאין לו בית קיבול לא מועילה לו טבילה]

הקדמה: פשוטי כל' עז (כל' עז שאין להם בית קיבול) אין מקבלים טומאת מגע. אבל הם מקבלים טומאת מدرس (אם הן מיעודים לשכיבה או לשכיבה עליהם, הרי הם נתמאים, שנאמר 'וכל המשכב אשר ישכב עליו הזוב יטמא').

הברייתא דלהלן מביאה את המקור שפשוטי כל' עז שמדובר טומאת מدرس, הרי הם מקבלים גם טומאת מגע ממתה (ויש מבארים גם מושך).

כתב רבא אלעא, מפקץ - מחלוקת של קנים (שמיoud לשכיבה או לעמידה). **במת מגין** [שהוא מקבל טומאת מגע ממתה (ויש מבארים גם מושך)]. [נעמוד ב]

וזein הוא, ומה פכין קטנים [של חרס] שטהזרין בזב [שבטומאות מدرس איןם נתמאים, שאיןם עומדים לשכיבה. ועוד, מפני שהם של חרס, וכל' חרס אין מקבלים טומאת מدرس. ובתוםאת מגע אינם נתמאים, שאין כל' חרס מתמאים אלא מתכו, ואין יכול להכנסים אצבעו לתוכם, מפני שפיהן צר. ובתוםאת משא (שהטהזר 'מייז' או 'סוחב' את הטומאה) או היסט (בטומאה זב' וכדומה, אם והוא 'מייז' את הטהזה) אינם נתמאים, שכן מה שאין נתמאות מגע אין נתמאות בהיסט או במשא], ואף על פי כן **טמאים במת** [הpecific קטנים מקבלים טומאה באهل המת, כמפורט בפסקוק ('וכל כל' פתוח וכוי טמא הוא')].

מפקץ [מחלוקת קנים] **שטמא בזב** [שהרי היא ראוייה למשכ卜, ואפלו פשוטי כל' עז מקבלים טומאת מدرس] **אינו דין** **שיהא טמא במת** [טומאת מגע].

כל וחומר זה, הוא המקור לכלל המובא בגמרה (נדיה מט): 'כל המתמא במדرس, מתמא טומאת מת, ואפילו פשוטי כלי עץ'.

[השאלה על בריאות זה מהמובואר במקורות הנ"ל]: וקשה: **ואמאי** [למה הבריאות אומרת שמחצלת של קנים מקבלת טומאות מדרס], **הא לית לה טהרה במקונה** [הרי לא מצאנו בתורה שטבילה מועילה לפוטרי כלי עץ (שבפרשנות בתורה שהוזכרה טבילה לכלים מוזכרים כלים מחמורים אחרים או כלי עץ שיש להם בית קיבול), וכיון שלא מועילה להם טבילה, הלא שניינו לעיל: שכל שאין לו טהרה במקונה, אין לו טומאת מדרס].

תשובה: מחצלת קנים מקבלת טומאת מדרס, כיון שיש טהרה במינו, שכלי עץ שיש לו בית קיבול מועילה לו טבילה

אמר לה רבי חנינא: **שאני הטעם** [לגביו מחצלת קנים], **הואיל ואיבא במינו** [כיון שיש במין העץ טהרה במקונה, שהרי כל עץ שיש לו בית קיבול יש לו טהרה במקונה, וכיון שיש במינו טהרה, הרי הוא מקבל טומאת מדרס].

אמר לה רבי אלעא: **רחמנא לאצלן מהאי דעתך** [ה' יצילנו מדעה זו, שכן שמחצלת קנים, אין לה בית קיבול, והיא אין לה טהרה במקונה, אינה שונה מכל חרס שאין לו טהרה במקונה וממילא לומדים מההיקש המובא לעיל שם אין להם טומאת מדרס].

אמר לו רבי חנינא: **אדרבה,** **רחמנא לאצלן מדעתך דינך** [ה' יצילנו מדעה שלך, שכאמור לעיל כיון שיש במינה טהרה במקונה, הרי מקבל טומאת מדרס].

וטעמא מאוי [ומה המקור ליסוד זה, שבגלל שיש במינו טהרה במקונה, אף שהוא עצמו אין לו טהרה הרי הוא מקבל טומאת מדרס, (ואין אומרים שבגלל שהקשווה לאב, צריך שהוא עצמו יהיה לו טהרה בטבילה): **תני קראין כתיבי, כתיב יאשך אשר יגע במשכבו**] [מייש משכבו לו, מה הוא יש לו טהרה במקונה אף משכבו, ואם אין לו טהרה במקונה אין לו טומאת מדרס], **וכתיב יכל המשכוב אשר ישכב עליו הזב יטמא'** [משמע שכוב יש לו טומאת מדרס]. **הא פיציך,** **יש במינו** [טהרה במקונה] **אף על גב דילית לה טהרה במקונה** [הרי הוא מקבל טומאת מדרס]. אבל אם אין **במינו** [טהרה במקונה] **מייש משכבו לו** [שכל שאין לו טהרה במקונה אין בו טומאת מדרס].

מקור ג' שמדדס כלוי הרס טהור

רבא אמר: **מדרס כלוי חרס טהור מהכא,** **יעכל כלוי פותוח אשר אין צמיד פתיל עלייו** [הפסוק מבדבר על כלי חרס, שהטומאה נכנסת לו דרך פתחו (שמטמא מאוירו, אף بلا מגע)], ומשמע מהפסוק שאם יש עליו צמיד פתיל, שהמכסה של הכלוי מחובר לכלוי בחיבור טוב, ודבר טהור בתוכו, אינו נתמא מהאל המת, כיון שכלי חרס לא מקבל טומאה בגין אלא מתוכו, וכאשר 'תוכו' סגור, אין טומאת 'אהל' נכנסת לתוך הכלוי הסגור].

וננה: **מי לא עסקין דיחדנהו לאשתו נדה** [וכי אין הפסוק עוסק בכלוי חרס שייחד אותו לאשתו נדה לישב עליו כל ימיה, והרי יתכן שמדובר בכזה כלי]. **וקאמר רחמנא טהור** [ואעפ"כ מבואר בפסוק שכלי זה 'מציל' על מה שבתוכו. ומכאן מוכח שכלי חרס לא מקבל טומאת מדרס, שהרי אם הוא היה מקבל טומאת מדרס, הרי כשאשתו נדה ישבה על הכלוי, הוא נתמא בטומאת מדרס, וכלי אינו חזוץ בפני הטומאה].

ומכך שסבירו שכל חרס חוץ בפני הטומאה, הרי זה מוכח שאינו מקבל טומאה מدرس.

משנה

מקור שעורוגה ו' טפחים זורעים חמשה זורעים

מןין לעירוגה שהיא של ששה טפחים, שזרען בתוך חמשה מיני זרעים שונים, [ואין זה איסור כלאי זרים], שזרען על ארבעה רוחות העירוגה - שזרע בארכעה הצדרים ד' מינים שונים, (כען ריבוע, מסגרת, ומשאר את הזויות ריקות), שכן שזרע לד' צדרים שונים אין המינים נראים מעורבים זה עם זה, שכל אחד זרעו לצד אחר, (ואף שהזרעים יונקים זה מהו, אין זה איסור, שאיסור כלאים הוא רק אם המינים נראים מעורבים).

ואחת באמצע [באמצע העירוגה זרעו גרעין אחד (מן חמיש), שכן שהוא לא זרעו בכיוון שהוא משאר הזרעים הרי זה נראה מעורב, ורק כשמרחיקו באופן שאין הזרעים מתערבים ביניהם זה מהו - אינם נראים מעורבים זה עם זה].

והנה שיעור יניקת הזרע הוא טפח וחצי (כולל מקום הזרע). וכשרוצים ששת זרים לא ינקו אחד מהשני, צריך להשאיר ביניהם ג' טפחים (טפח וחצי מקום יניקה לכל אחד, כדי שלא יתערבו ביניהם), מAMILא בעירוגה של ששה טפחים על ששה טפחים, כשהזרע באמצע מעין נסוף, צריך להרחיקו ג' טפחים מכל צד (כדי שייהי ג' טפחים ביניהם לבין הזרע שמעליו, מתחתתו, מימינו, ומשמאלו).

שנאמר 'בי הארץ תוציא צמחה ובגינה זרעה תצמיח', זרעה לא נאמר אלא 'זרעה'.

גמר

המקור שמודרך לזרע חמשה זרים בערוגה

מאי משמע [באיזה ממשמע מהפסוק שיעור זה].

אמר רב יהודה: 'בי הארץ תוציא צמחה',

'צמחייה', חד. 'צמבה', חד. **הרי תרי** [מתיבות 'توزיא' ותיבת 'צמבה', מדוייקים מכל אחד זרע אחד, הרי שני זרים].

מתיבת 'זרעה' [שהוא לשון רבים, מדוייקים עוד] **תרי** [שני זרים], **הא** [הרי יחד מדוייך בפסוק] **ארבעה** זרים.

מתיבת 'צמיה', חד [מדוייקים עוד זרע אחד], **הא** [הרי רמזו בפסוק] **חמשה** [זרים]. (דף)

הטעם שאמרו שהיית לחמשה זרים הוא בערוגה של ששה טפחים

וקים فهو לרבען ד חמשה בשטא לא ינקי מחדדי [ומווזק להם לחכמים, ככלומר ידוע ומقبول בידי חכמים, שחמשה זרים בששה זרים לא יונקים זה מהו, כאמור במשנה שישיעור יניקת הזרע הוא טפח וחצי (כולל מקום הזרע), ומAMILא בעירוגה של ששה טפחים, כשזרעו

באמצע מין נוסף מתערב בינויקטו שהוא רחוק ג' טפחים מכל צד, וממילא אמרו חכמים שהיתר של זריעת ה' מינימ בערוגה הרמז בפסוק, נאמר בערוגה שהיא ו' טפחים על ו' טפחים].

שבת דף פה

שבת קודש ז סיון תש"פ

הטעם שאמרו שהיית הוא לחנסה ורעים בששה טפחים

וקים להו לרבען דחמסא בשתא לא ינקי מחדדי [ומוחזק להם לחכמים, כלומר ידוע ומקובל ביד חכמים, שחנסה זרעים בששה זרעים לא יונקים זה מזה].

המקור לביקיאות חכמים בשיעור יניקה

שואלת הגמara: ומגנן דהא דקם להו לרבען דחמסא בשתא מלטא היא [ומנין לנו שמה שמקובל ביד חכמים, שחנסה זרעים בששה טפחים לא יונקים זה מזה, 'דבר הו' לסמוך על כך, וכיצד בקיאים החכמים בעבודת האדמה לידע כמה הוא שיעור יניקה].

עונה הגמara: דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יונתן: מי דכתיב לא תשיג גבול רעה [אשר גבולו ראשנים],

גבול שיבלו ראשונים לא תשיג [אל תיטע סמוך למיצר, להכחיש קרקעו של חברך, כשיעור שגבלו הראשונים].

מי יגלו ראשונים, מי הם הראשונים? הם האמוראים והחכמים, שהיו בקיאים בכך, כדי אשכחן בבני שעיר, כמבואר בדרשה דלהמן:

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: מי דכתיב אלה בני שער הארץ ישבי הארץ, וקשה بما שנאמר עליהם 'שבי הארץ': אטו כליא עלמא יושבי רקייע יננהו [וכי כולם ישבו רקייע הם?] אלא שחיינו בקיאין בישובה של ארץ, שהיו אומרים מלא קנה זה [קנה המדה שבו מודדין הקרקע] לזית [ראוי לגדל זיתים], מלא קנה זה לגפנים, מלא קנה זה לתאנים, והוא יודיען להפריש את הארץ בין קנה לקנה בריחת וטעמה, היכן לזרעים והיכן הוא לתנאים, ומיליא דבקאים היו בשיעור יניקה.

זיהרי שמריחסים את הארץ.

זיהרי, [למה נקרא חוו]: אמר רב פפא: **שחייו טעמין את הארץ בחוויא** [כנחש, שמאכלו עפר, כך הם היו טועמין את הארץ לאיזה דבר היא ראויה].

רב אחא בר יעקב אמר חורי שנעשו בני חורי מגכסיכון [שנטרכו מנהלתם, ולא הוצרכו לעבוד אדמתן, כדכתיב 'ובני עשו ירושום'].

שיעור עדינה ששה טפחים, הוא השטח הפנימי של העדינה ללא השטח הריק שימושאים מסביב לעדינה

אמר רב אשי: עדינה שניינו שכאשר היא ששה טפחים, זרעים בה חנסה טפחים, היינו תוכה ששה חוץ מגבוליה [שה טפחים הם השטח הפנימי של העדינה שהם מיעודים לזרעה, וחוץ מזה יש עוד שלולים טפח מכל צד, שם הולכים כדי להשkont את הזרעים].

[והיינו, שלא נאמר שהיתר לזרוע חנסה זרעים בששה טפחים. הינו בערוגה ששטחה הפנימי הוא ארבעה טפחים לזרעה, ויש בה שלולים טפח מכל צד].

תניא נמי ה'כ', ערוגה תוקה ששה.

כמה הוא שיעור ה'שתח הריק' שמסביב לערוגה שייה לה דין ערוגה

גָבוֹלִיתָ בְּכֶפֶת [כמו רוחב הגבול] של ערוגה (השוליים שמסביב לערוגה), כדי שייה לה שם ערוגה ודין ערוגה [שלහן (עמדו ב) מבואר שיש אופן שנראה 'ראש תורה' הנכנס לשדה אחר שאין בו איסור כלאים, דין זה נאמר בין שדה לשדה - שיש לה 'שם שדה', או בין שדה לערוגה - שיש לה 'שם ערוגה'].

קדתןן, רבבי יהודה אומר: רוחב (השוליים שמסביב לערוגה) **במלא רוחב טפח** [פרסת רגל, שהיא טפח]

אמר רב זעירא, ואיפימא ורב חנינא בר פפא: **מאי טעמא דרבבי יהודה, דכתיב זהשquit ברגלך בגן הירק,** המשקה ברגליו מטעין על כתפו מים, ומhalbך ברגליו סביבות השדה להשקותה, ומכך שהפסוק אמר 'ברגלך' (הרי ודאי ההולך להקשוט הולך ברגליו) לומדים: מה [פרסת] רגאל, [שיעורו] טפח. אף גבול [רוחב גבול הערוגה, מקום מהלכו להקשוט את השדה] נמי, טפח.

◆ ◆ ◆

דעת רב: המשנה מדרבת בערוגה שאין ערוגות נספות מסביבה

אמר רב: ערוגה בחרבה שנינו [במשנה מדובר בערוגה שנמצאת בחורבה. קלומר: שאין עוד ערוגות סמכות אליה, שהרי אם יש מסביבה ערוגות נוספות, נמצא שיש בין ערוגה לערוגה רק ב' טפחים (מסביב לכל ערוגה יש 'גבול' (שוליים) טפח), ונמצא שאין בין הערוגות ג' טפחים כשיעור הרחקה הנוצר בין שני מינים].

[שאלה א': מדוע אין אמורים שיש ערוגות סביבה וזורע רק חצאי שורות באלו שאין זה נראה מעורככ]

שואלת הגמרא: **וזהא מקום קרנות** [והרי אפשר לבאר באופן אחר שמדובר בערוגה שמקפת סביבותיה (משמעותה) ערוגות, ומדובר שעינו זורע שורות שלימות אלא חצאי שורות, שורה אחת מלמעלה עד קרוב לאמצע, ושורה שנייה מלמטה עד קרוב לאמצע כמו הציור בראשי ד"ה והא ייכא], וכן בכל השורות שזורע - זורע פחות מחצי שורה.

קלומר: אורך הערוגה שש טפחים, זורע 2.5 טפחים מלמעלה למטה. ובعروga שסמוכה אליה זורע 2.5 טפחים מלמטה למעלה. (נמצא שאין שורה שמקבילה להברהה, ועוד יש הפרש טפח בין שורה שבعروga זו לשורה שבعروga השנייה), וכן בשאר הצדדים (כמו הציור בראשי הנ"ל).

ובאופן זה, אין צורך הרחקה ג' טפחים בין ערוגה לערוגה, כיוון שאין הזרעים מקבילים זה לזה באותו גובה, שהרי יש ביניהם מרחק טפח, ואין זה נראה כמעורככ].

[תשובה: מדורר שזורע שורות שלימות, ומミלא הרי זה נראה מעורככ]

עונה הגמara: **אמדי כי رب ממשמה דרכ:** **במלא את הקרנות** [מדובר שהוא מלא את כל השורה שזורע בה, וממלא אם אין הרחקה ג' טפחים בין ערוגה לערוגה, הרי זה נראה מעורככ, ויש בזה איסור כלאים].

[שאלה ב': מדוע אין אומרים שזורע ערוגות רק מסביב זויות הערוגה האמצעית, ולא במקביל אליה]

שואלת הגمراה: **ולזרע מאבראי** (שיזרע מבחן), **ולא לימי מגואיא** (ולא ימלא בפניהם). [מדוע רב דוחק להעמיד שמדוברשר אין ערוגות כלל בסמוך לערוגה זו, והלא אפשר לבאר שזורע רק 4 ערוגות נוספת לא במקביל לערוגה זו, כמו בציור הב"ח אותן), ובאופן זה אף אם ממלא את כל הצד שזורע אין זה נראה כמעורבב]. [עמדו ב]

[תשובות: גוזרים שיידיע ערוגות גם במקביל אליה]

עונה הגمراה: **גזרה שמא יملא את הקרנות** [שמא יזרע ערוגות נוספות במקביל לערוגה, ולא ישם לבבו עירובם של הערוגות].

[שאלה ג': מדוע כゾרע ערוגות סכיב יש בזה כלאים, והרי כל ערוגה ניכרת שהיא בפני עצמה]

שואלת הגمراה: **ולא יהא אלא ראש תור יرك**, [אפילו אם ימלא את הקרנות, יזרע 8 ערוגות מסביב לערוגה, ללא רוחם כשייעור בין ערוגה לחברתה, מכל מקום מה בכך, הרי ניכר שככל ערוגה היא בפני עצמה, כדי ראש תור (سطح בצורת משולש המסתויים בקרן זוית מחודדת, כמו הציגו ברשי' ד"ה אלא), שאף שהוא נכנס לשדה אחרת שיש בה מין אחר, אין זה איסור, שניכר שהוא בפני עצמו, מי לא תנן [וכי לא שניינו]: היה ראש תור יرك (سطح בצורת משולש שזורע בו מין אחד), נכנס לתוך שדה אחר [שזורע בו מין אחר]. מתר, מפני שאין שגוראה סוף שדה [שהמשולש ניכר שהוא שייך לשדה אחרת, ואין זה כלאים, שאינו נראה כמעורבב].

[תשובות: הערוגה היא שטח קטן, ואין ניכרת כל ערוגה שהיא בפני עצמה]

עונה הגمراה: **אין ראש תור בערוגה** [רק בין שדה לשדה או בין ערוגה לשדה יש היתר של ראש תור' כיוון שהשודה גדולה וכל מין ניכר בפני עצמו], אבל בין ערוגה לערוגה כיוון שככל אחת קטנה שאינה אלא ו' טפחים, אין ניכר שככל אחד בפני עצמו, ונראה כיilo הם ערוגה אחת, והרי זה נראה מעורבב, ואסור משום כלאים.

דעת שמואל: המשנה מדברת בערוגה שיש ערוגות נוספות מסביבה

וישמויאל אמר: ערוגה בין הערוגות שנינו [מדובר במשנה בערוגה שיש מסביבה ערוגות נוספות].

שואלת הגمراה: **והא קא מתערבי בהדרי** [והרי באופן זה אין בין ערוגה לערוגה אלא ב' טפחים, שמסביב לכל ערוגה יש 'גבול' (שולים) טפח, ונמצא שאין בין הערוגות ג' טפחים כשייעור הרחקה הנוצר בינו שני מינים. ונמצא שראשי הعلים מתערבים זה זהה, ומדוע אין זה איסור כלאים].

עונה הגمراה: **מדובר בנטחה שורה לכאנ, ושורה לכאנ** [שאינו זורע سورות שלימות אלא חזאי سورות, שורה אחת מלמעלה עד קרובה לאמצע, ושורה שנייה מלמטה עד קרובה לאמצע

(כמפורט לעיל בשאלת א' על דעת רב, וכמו הציגו ברש"י בעמוד א' ד"ה והא איכא) ואין זה נראה כمعורבב, ואפשר לזרוע מסביב הערוגה האמצעית עוד שמונה ערוגות.

זרע בתוך הערוגה שורה (תלם, חרץן עמוק ורחב קצר) לכל האורך

אמר עלא: בעו במערבה, הפקיע [קרע, הפריד, הבדיל] תלם אחד על פנוי כליה [שעשה חרץן עמוק ורחב קצר בשדה, וזרע בו את המין החמישי (המין שזרע באמצעות), או מין שישי, מהו [האם כיון שזרע מין נוסף, או שזרע מהמין החמישי על פני כל השדה שורה רחבה קצר על פני כל השדה נמצא שאין ג' טפחים בין השורות, וביטלanza את היתר של זריעת חמשה מינים שונים בערוגה, או כיון שזרע בתוך חרץן, הרי הוא מובدل משאר הערוגה, ואין זה מבטל את היתר זריעת חמשה מינים בערוגה.]

[דעה א]: **אמר רב ששת:** בא ערובוב, ובטיל את השורה, והרי שורה זו לא יכולה להיכلل בהיתר זריעת מינים שונים בערוגה, ואסור לעשות זאת.

[דעה ב]: **רב אשי אמר:** אין ערובוב מבטיל את השורה, שהשורה נחשבת בפני עצמה, והיא יכולה להיכלל בהיתר ערוגה, ומותר לעשות זאת, ונשאר לערוגה צוז דין והיתר ערוגה.

[שאלת דעה ב]: **איתיבקה רבינא ליב אשי:** שניינו במסנה: **הנוטע** [בשדה גדולה] **שתי** שורות **של קשואין,** **שתי** שורות **של דלוועין,** **שתי** שורות **של פול המצרי,** ועשה תלם [-חרץן עמוק ורחב קצר]. בין סוג לסוג, מתקר, מפני שככל שתי שורות נחשבים שדה בפני עצמן, ואין כאן עירובוב של מינים.

אבל אם נטע **שורה אחת של קשואין,** **ושורה אחת של דלוועין,** **ושורה אחת של פול המצרי,** אסור, אף כישיש תלם בינהם, שسورה אחת אינה נחשבת כשדה בפני עצמה, ואם כן כיצד אמר רב אשי שسورה אחת נחשבת בפני עצמה.

עונה הגמרא: **שאני הכא דאפא שראכא** [שונה כאן, במסנה של שורה אחת קשוайн, שורה אחת דלוועין, ושורה אחת פול המצרי] שם ענפיהם ארוכים ומתערבים הרבה מלמעלה וכחוורע רק سورה אחת מכל מין, הם נראים מעורבבים זה עם זה], אבל במקרים אחרים سورה אחת נחשבת כשדה בפני עצמה, ולכן סובר רב אשי שאם הפקיע תלם אחד, הרי זה נחسب בפני עצמו, ואני מבטל את דין הערוגה.

הורוצה למלאות כל גינטו ירך

אמר רב בהנא אמר רב כי יוחנן: **הורוצה למלאות כל גינטו ירך** [של הרבה מינים], **עוזה ערוגה** **ששחה על ששה** - עושה את כל השדה לערוגות ערוגות של ששה טפחים, ועוגל **בה חמשה** [עושה בכל ערoga עיגול בגודל חמשה טפחים, וממלא קרגונטיך כל מה שירצה], וזרע מין נוסף בשורה שנשאהה מעל העיגול (חצוי טפח), ומין נוסף בשורה שמתחת העיגול (חצוי טפח), וכן SURAH נספחת מימין העיגול (חצוי טפח), ושורה נוספת משמאלי העיגול (חצוי טפח). ואין צורך להרחק בין העיגול לבין השורה, כיון שהעיגול ניכר בצורתו שהוא נפרד מהשורות.

שואלת הגמרא: **וְהִיא אַפָּא רַבִּינִי וּבִינִי** [הרוי בין ערוגה, צריך להשאיר 'גבול' (שולים) כմבוואר לעיל, וכייד אמר רבבי יוחנן שיכול למלאות את כל גינטו יرك, הרוי אם לא ישאיר 'גבול' (שולים) בין ערוגה לערוגה, נמצא שבין ערוגה לערוגה אין רוח, וכייד ירע מינימ שונאים סמוכים זה לזה].

[באיור א':] **אָמֵר רַבִּי יְנָאֵי: בְּמַחְרֵיב בֵּין הַבִּינִים** [מדובר כשאינו זורע את 'הגבול' שבין ערוגה לערוגה, ואין זורען, ומה שאמר רבבי יוחנן שיכול למלאות את כל גינטו, היינו את כל הערוגה, אלא את ה'גבול' שבין ערוגה לערוגה].

[באיור ב':] **רַב אֲשֵׁי אָמֵר: אִם הִי [הערוגות] זָרוּעַנִּין שְׁתִּי** [לכיוון האורך], **זָרוּעַן** [זרען בין ערוגה לערוגה] **עַרְבָּה** [לכיוון הרוחב], וכיון שזורע לכיוונים שונים אין זה נראה מעורב. וכן אם היו הערוגות זרווען **עַרְבָּה, זָרוּעַן** [בין ערוגה לערוגה] **שְׁתִּי**.

אייתיבָה רַבִּינָא לַרְבָּאָשִׁי, עֲבוֹדַת יְרָק בִּירָק אֶחָר [כמו 'שיעור עבודה' (כך קרווי הרוח שבין מין למין, שבו עומדים ועובדים בזרעים) להרחיק בין מין למין], **שְׁשָׁה טְפַחִים** [שבערוגה שהיא ששה טפחים, מותר לזרוע חמשה זרווען, כմבוואר במשנתינו], **וּרוֹאֵין אַוְתָּם** (דף פ') **כְּטֻבָּלָא מְרֻבָּעָת** [שמותר לזרוע מינימ שונאים בערוגה שזרועים בה בצורה מרובעת].

[באיור הקושיא]: מדברי הברייתא משמע: **כְּטֻבָּלָא הַוָּא דְשִׁרִּי** [שההיתר הוא רק אם זורע בערוגה זרעים בצורה מרובעת] **הָא לֹא הַכִּי** [אבל אם לא זורע כך, אלא בעיגול] **אָסּוּר**, וכייד אמר רבבי יוחנן שמותר לזרוע בערוגה בצורה עגולה.

עונה הגמרא: מותר לזרוע בערוגה גם בצורה עגולה, כմבוואר בדברי רבבי יוחנן. וכוננה הברייתא **הַתָּם** [שם, שההיתר הוא בשזרוע בצורה מרובעת] **לֹא קְזֻלֵּי בָּה קְלָא אַחֲרִינָא** [להקליל בזה קולא אחרית], **לְהַתִּיר רָאשׁ תָּוֹר הַיּוֹצָא הַמְּנָה** [שבערוגה מרובעת יש את היתר אם יוצא ממנה ראש תור (שטח בצורת מושולש המסתויים בקרן זווית מהודדת) לערוגה סמוכה, והיתר זה נאמר רק בערוגה מרובעת].

(לפי באיור רבבי יוחנן מבואר שגם בערוגה יש היתר של ראש תור. אפשר לבאר שרבי יוחנן חולק על דברי רב לעיל שאין היתר 'ראש תור' בין ערוגה לערוגה. ואפשר לבאר שכונת רבבי יוחנן על ראש תור היוצא מערוגה לשדה, שבזה גם לדעת רב יש היתר 'ראש תור').

מהדורה זו מתייחדת בהגשת דברי הגمرا
באופן שהלומד מקבל באופן ברור את
ה"צורתא דשמעתתא", נושא הסוגיא,
השיטות והראיות.

בסיום הלימוד הסוגיא ברורה לפני הלומד,
מסוכמת במוחו ובליבו.

הביאור עוזר באופן שהלומד "לומד" את
הסוגיא ובכך קונה קניון בדף.

הכוורות לפני כל נושא והקיטוע לכל
סוגיא מהווים תוספת בהירות כמאמר
חוז"ל "לייתן רוח בין פרשה לפרש".

ועלות אלו יחד עם חדשנות ההגשה
והאותיות המאיירות הם האבן השואבת
ללומדים חדשים גם ישנים לחיבור העמוק
עם מהדורה זו.

**להנחתה מהדורה, מסכת או חוברת 0533129507
a0533129507@gmail.com**

בס"ד

ניתן לשמע שיעור 7 דפים [בשיעור אחד]
במס' 036171111 - קול הלשון
ולהקיים 7 * 700

9771565598004